

!Deinze

© JDV

Deinze
Het Land van
Nevele

www.fusiedeinzenevele.be

GEMEENTE
Nevele
Een landelijk knooppunt van wegen...

Inspiratiesessie Vrijtijdsbesteding

13 maart 2018

!Deinze
GEMEENTE
Nevele
Een landelijk knooppunt van wegen...

Spreekers

- Johan Cornelis – burgemeester
- Jan Vermeulen - burgemeester
- John Lievens - gastspreker
- Mat Steyvers - moderator

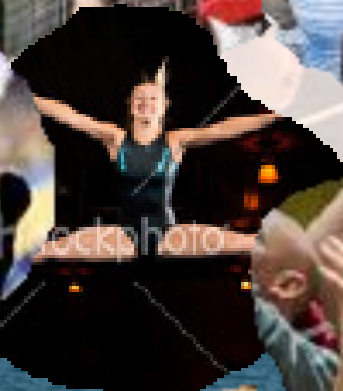
Agenda

- Intro - *burgemeesters*
- Gastlezing vrijetijdsbesteding-*John Lievens*
- Korte vragenronde
- Toelichting interactief gedeelte-*Mat Steyvers*
- Interactief gedeelte werktafels-*Tafelbegeleider en publiek*
- Korte reflectie-*Mat Steyvers*

Gastpreker

John Lievens - UGent

(cultuur)Participatie in Vlaanderen:
Trends, inzichten en uitdagingen.

(cultuur)Participatie in Vlaanderen: Trends, inzichten en uitdagingen

John Lievens, 13/03/2018

BRONNEN

Participatiesurveys

- Bevraging van grootschalige representatieve steekproeven van Vlamingen tussen 15 en 86 jaar, uitgebreid mondeling bevroegd bij hen thuis via gestandaardiseerde vragenlijst (gemiddelde duur: ca. 1u15)
 - 2004: 2849 respondenten (61% respons): cultuur
 - 2009: 3144 respondenten (68% respons): cultuur & sport
 - 2014: 3965 respondenten (58% respons): cultuur, media, jeugd & sport
- www.participatiesurvey.be

Amateurkunsten in beeld

- Schriftelijke bevraging in 2008 van representatieve steekproef van
 - 1957 Vlamingen (respons 39%)
 - 4736 leden van amateurkunstorganisaties (respons 30%)

Andere bronnen

- Cultuur leren smaken:
Bevraging in 2013 van representatieve steekproef in 84 scholen:
 - Schriftelijke enquête in de klas bij 5086 leerlingen
 - Schriftelijke vragenlijst 2002 ouders
 - Online vragenlijst 1098 leerkrachten
 - Online vragenlijst directies
- Diverse publieksonderzoeken:
 - opera
 - concerten
 - theater
 - musea

The background features a collage of four circular images. The top-left circle shows an elderly man with white hair playing an acoustic guitar. The top-right circle shows a large crowd of people at a concert or festival, with many raising their hands. The bottom-left circle shows a woman in a white shirt painting on a canvas. The bottom-right circle shows a runner in a blue and white uniform on a track. The entire collage is set against a dark grey background with glowing yellow lines and a faint grid pattern.

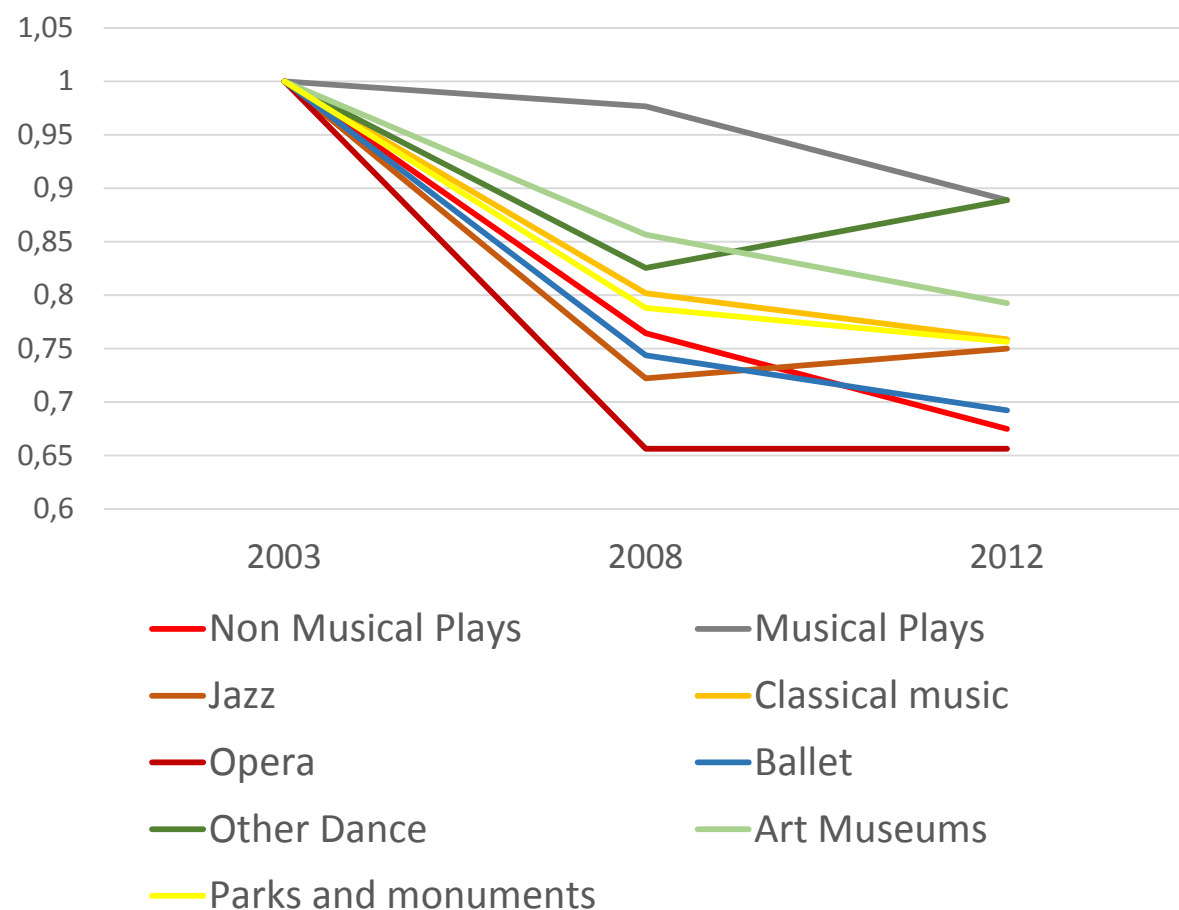
TRENDS IN INTERNATIONAAL VERGELIJKEND PERSPECTIEF

Participatie in de VS

- National endowment for the arts 1982-2002
 - Daling: Podiumkunsten, klassieke concerten, musicals, erfgoed
 - Sterkere daling bij jongeren
 - Opleidingseffecten blijven stabiel
 - Musea en Jazz: lichte stijging
 - Opera: stabiel
 - Pop en rock: geen informatie

'Indications for a meltdown scenario' (DiMaggio, 2004)

Participatie in de VS

2003-2012

-Daling voor alle activiteiten

-Sterkere daling bij jongeren

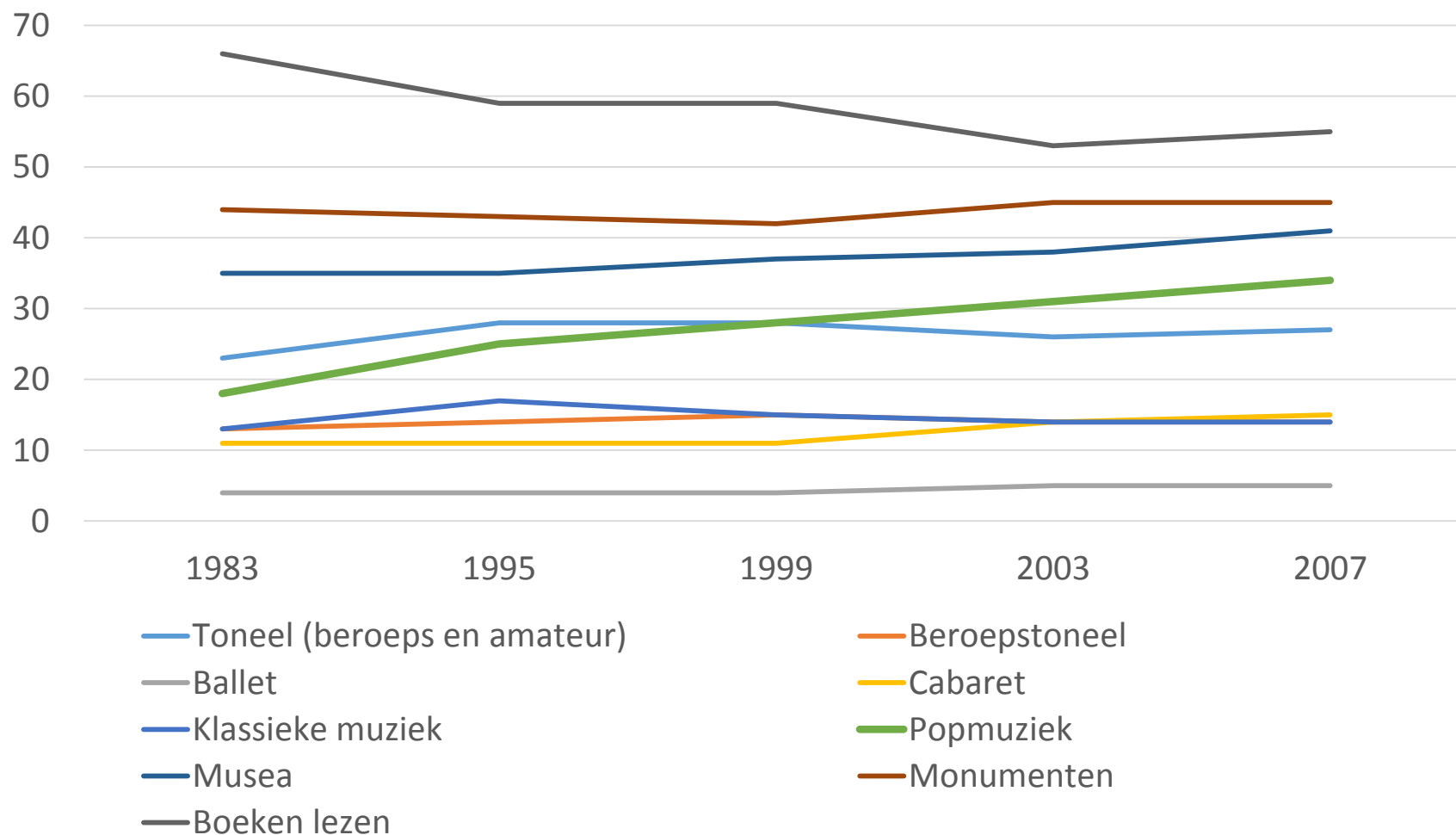
-Sterkere daling bij hoger opgeleiden

-Stijging gebruik multimedia

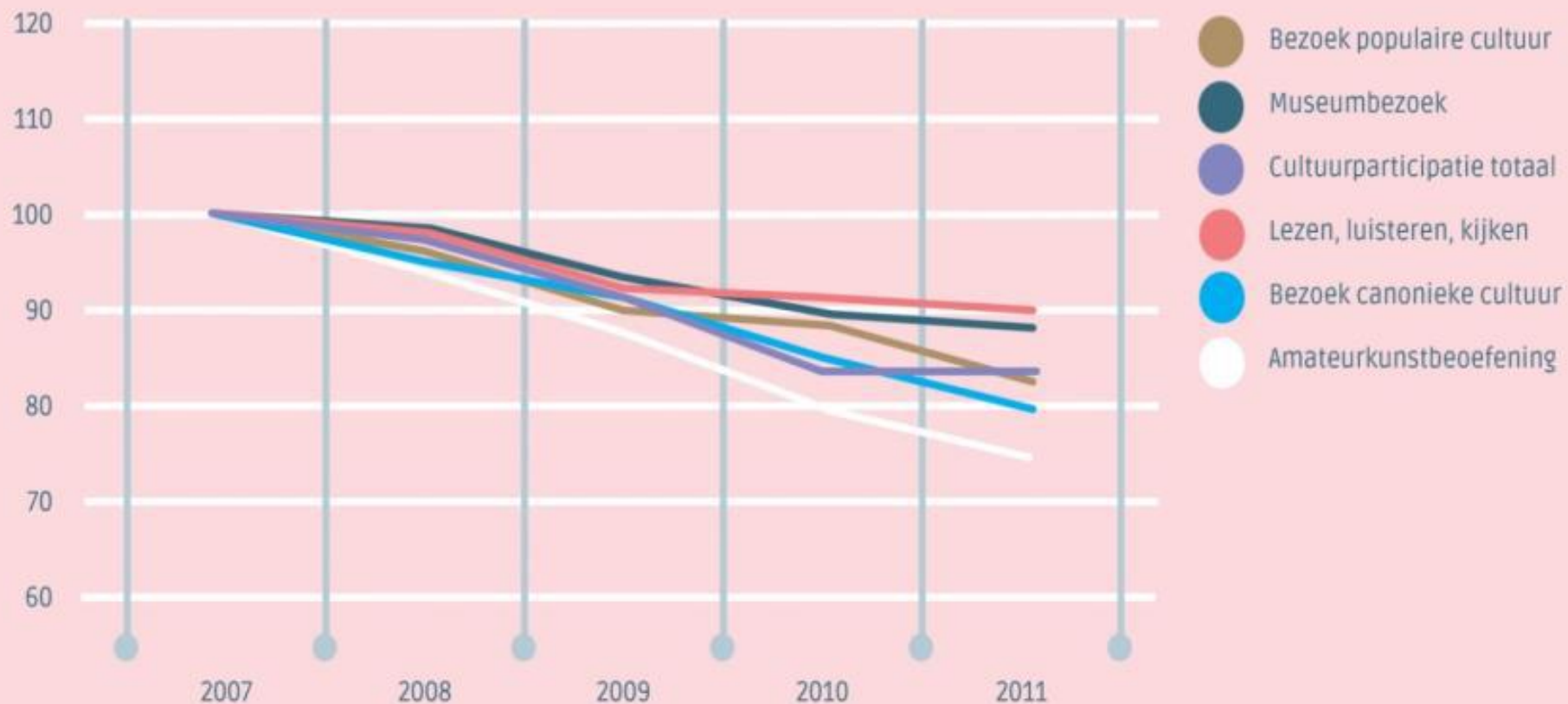
Dus: Meltdown scenario

Index (2003=1)

Nederland

Nederland

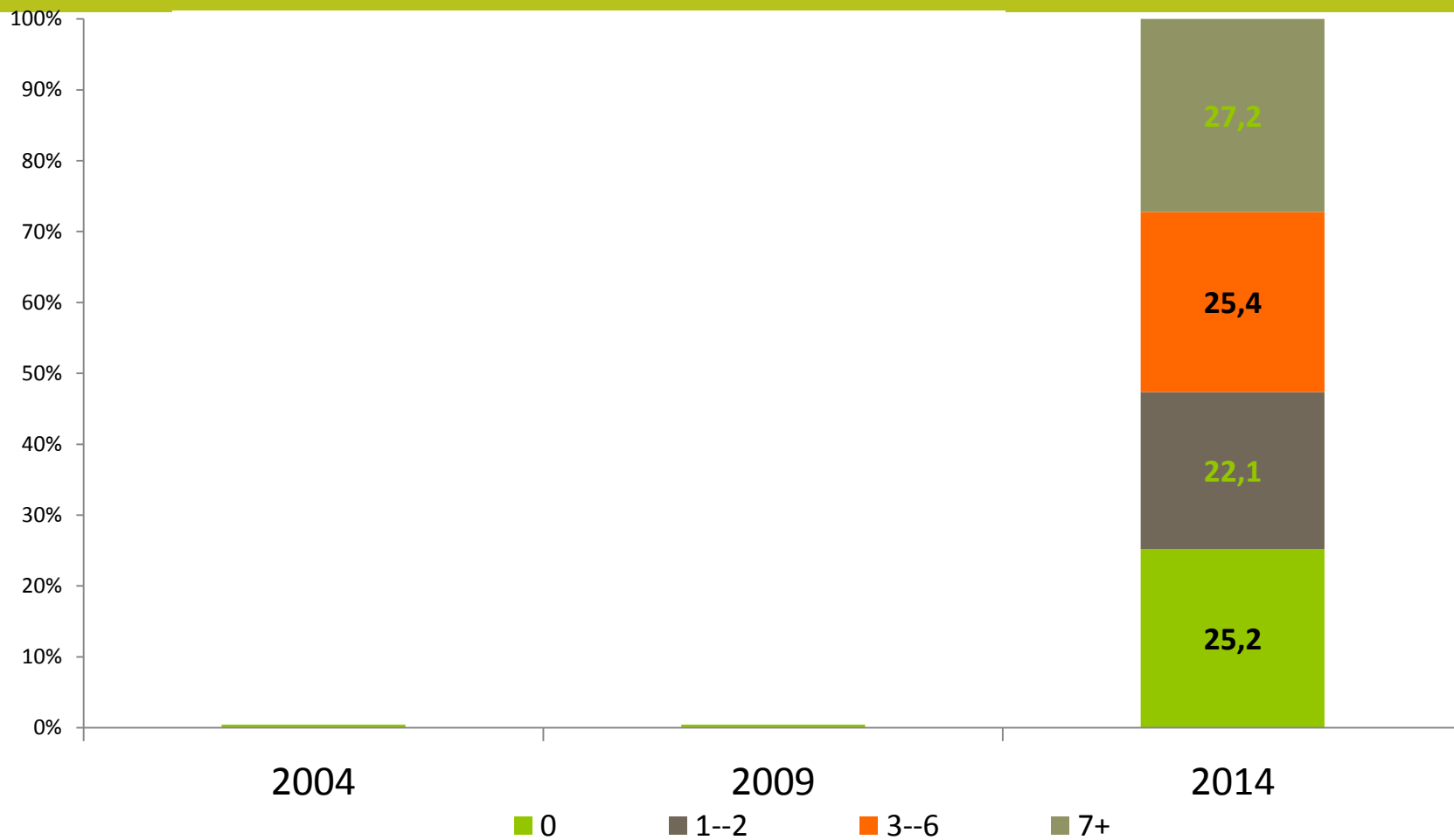

Bron: Vinken & IJdens, De slag om de vrije tijd. In: IJdens & Knol (Eds.), Zicht op Actieve cultuurparticipatie 2014, LKCA

-
1. Musea/tentoonstellingen
 2. Bioscoopbezoek
 3. Podiumkunsten
 4. Erfgoedactiviteiten
 5. Concerten

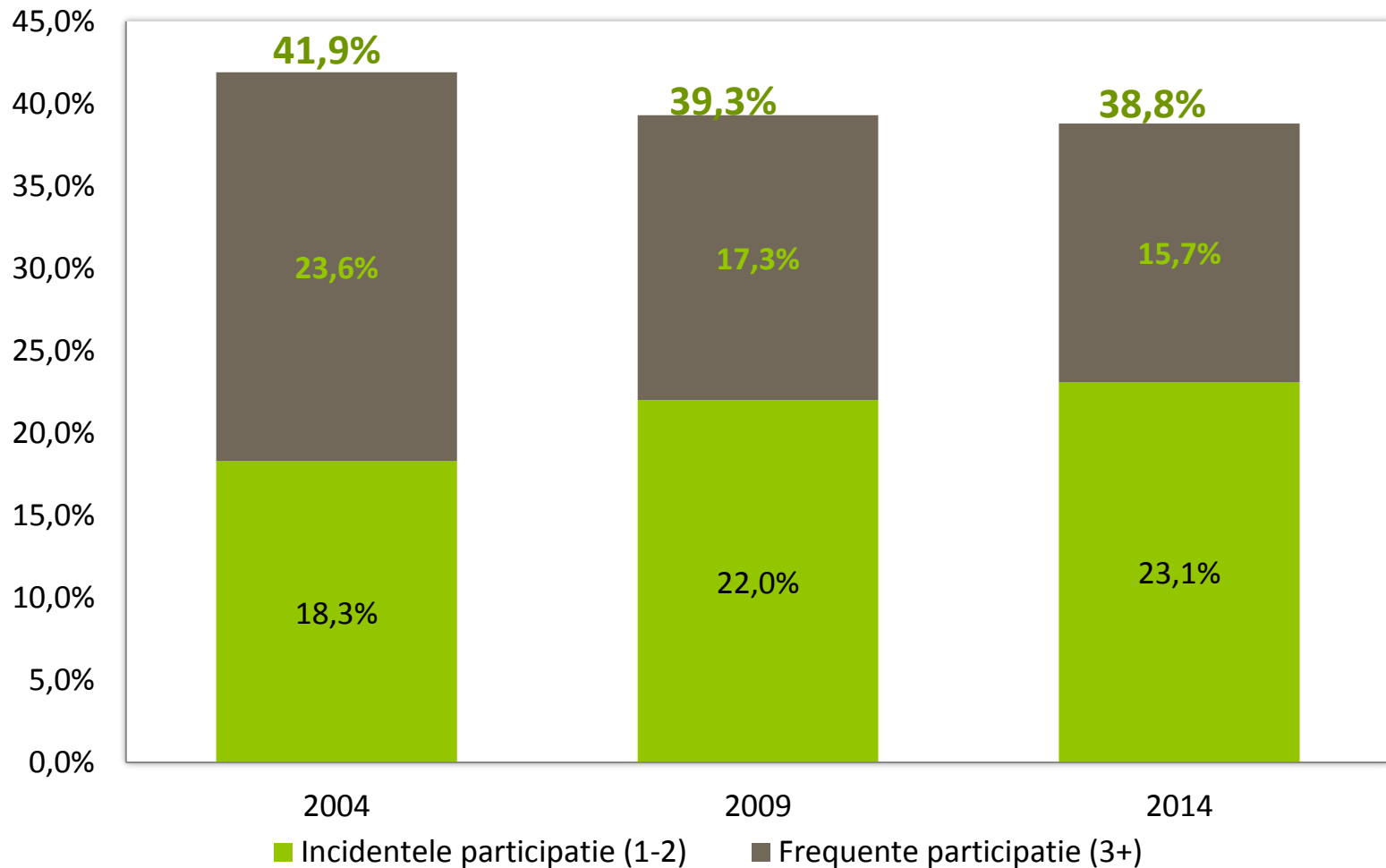
TRENDS IN PUBLIEKE KUNSTEN- EN CULTUURPARTICIPATIE VLAANDEREN

Totale publieke cultuurparticipatie

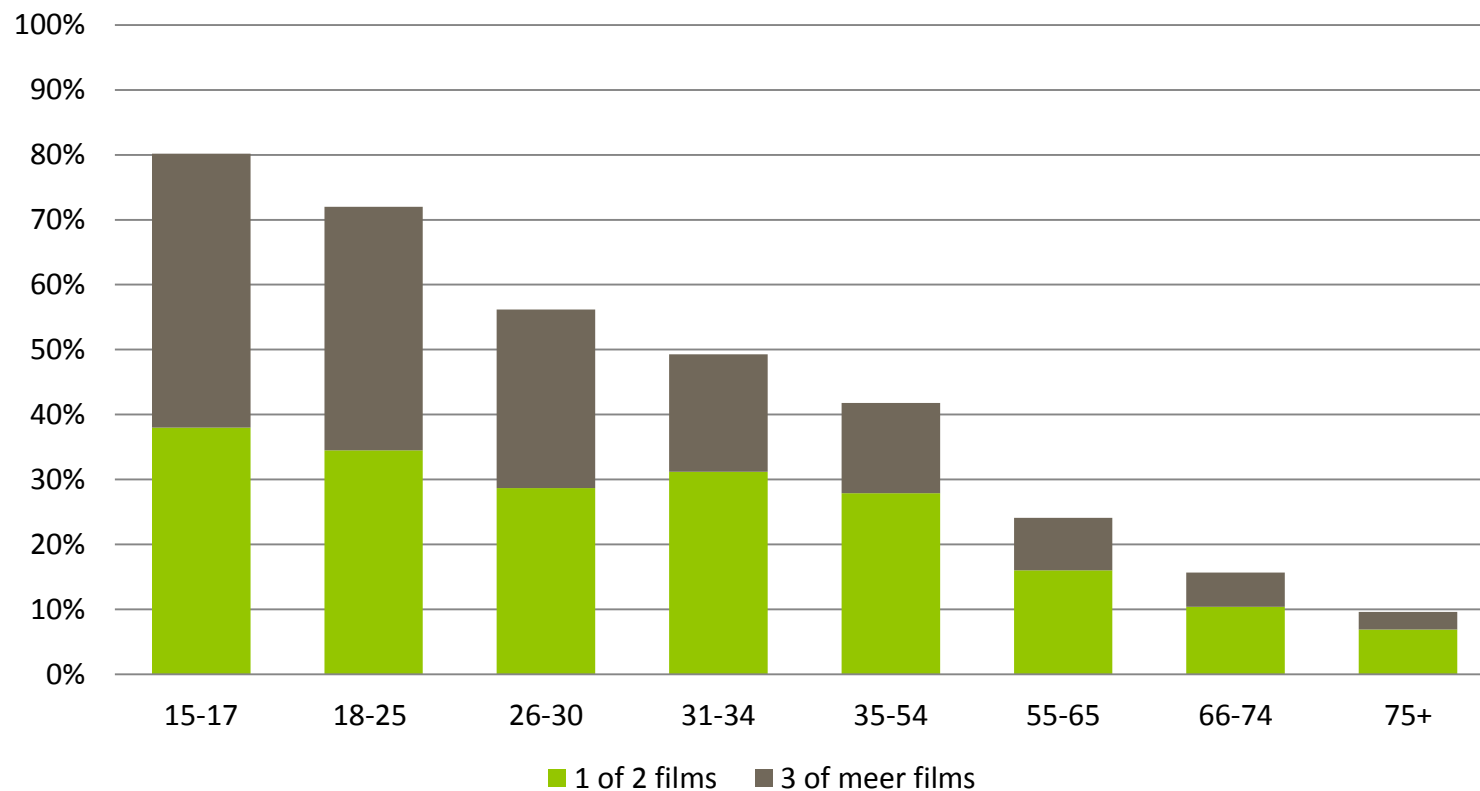
(samenstelling van meer dan 40 activiteiten
—concerten, festivals, podium, musea, film)

Bioscoopbezoek

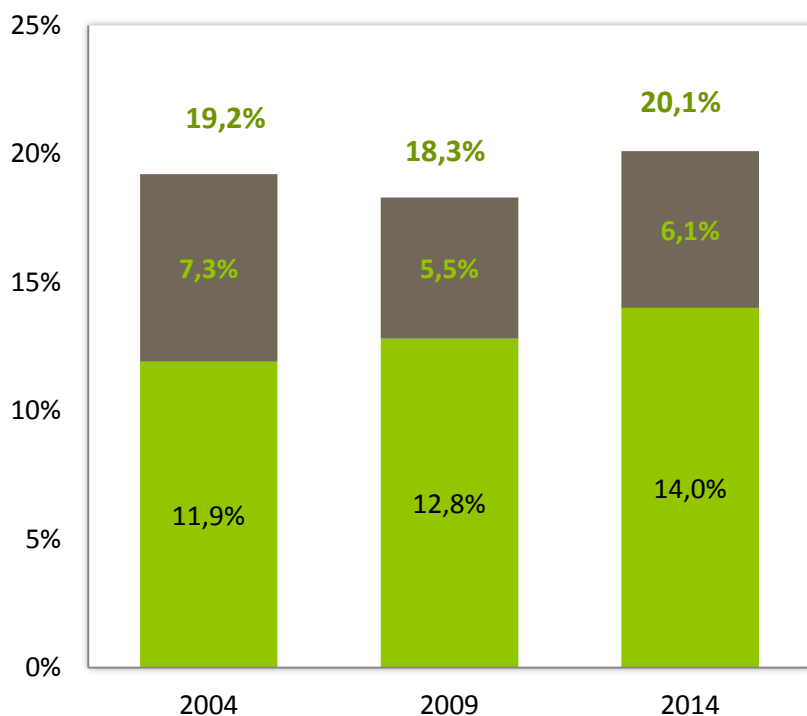
Bioscoop (2014)

Bioscoop (voorbij 6 maanden)

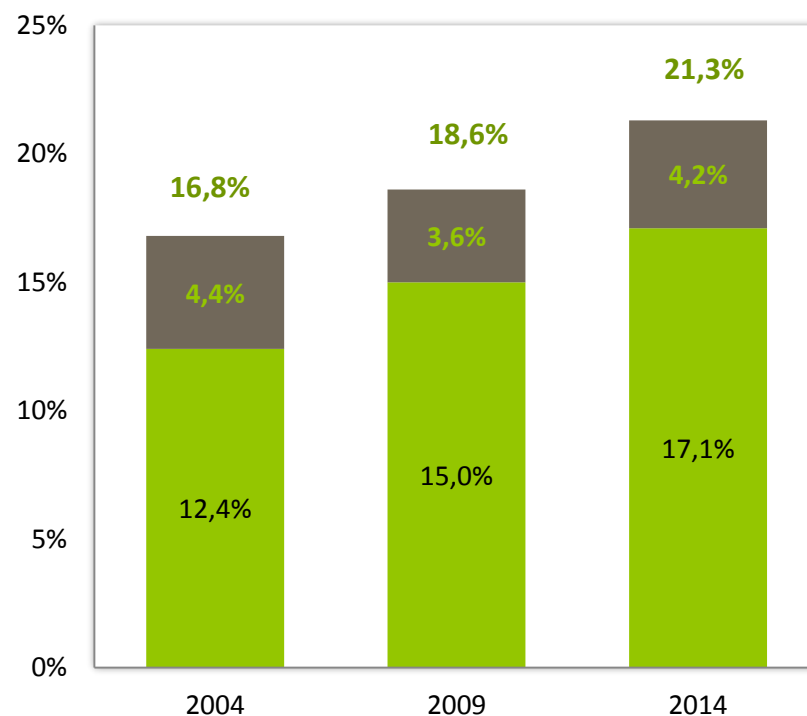
Musea en tentoonstellingen

Kunstmusea en -tentoonstellingen

■ Incidentele participatie (1-2) ■ Frequente participatie (3+)

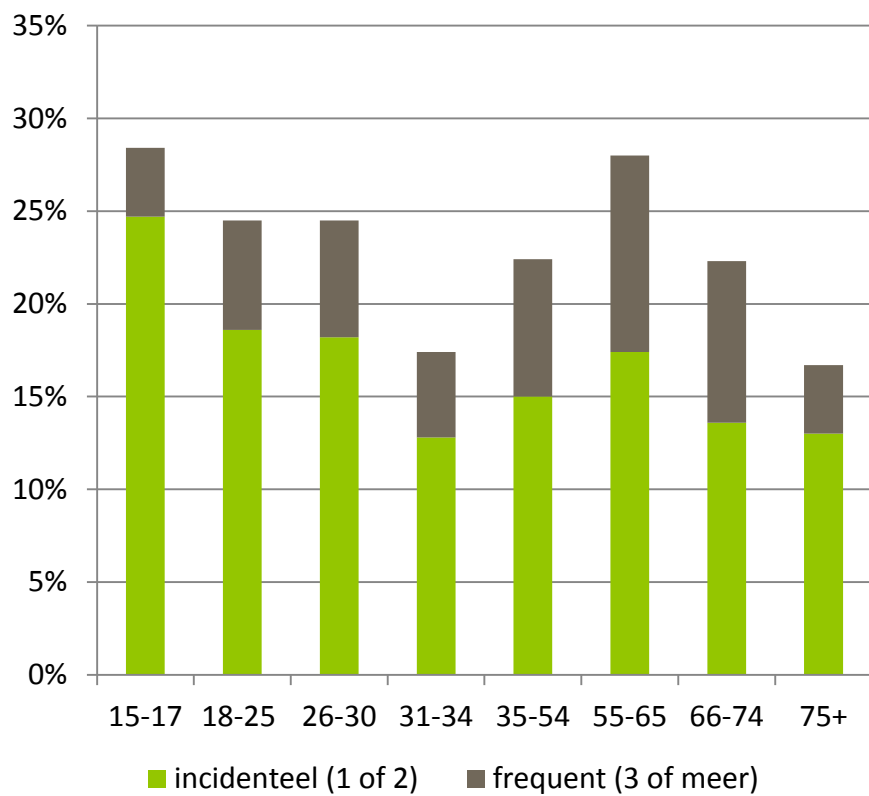
Andere musea en tentoonstellingen

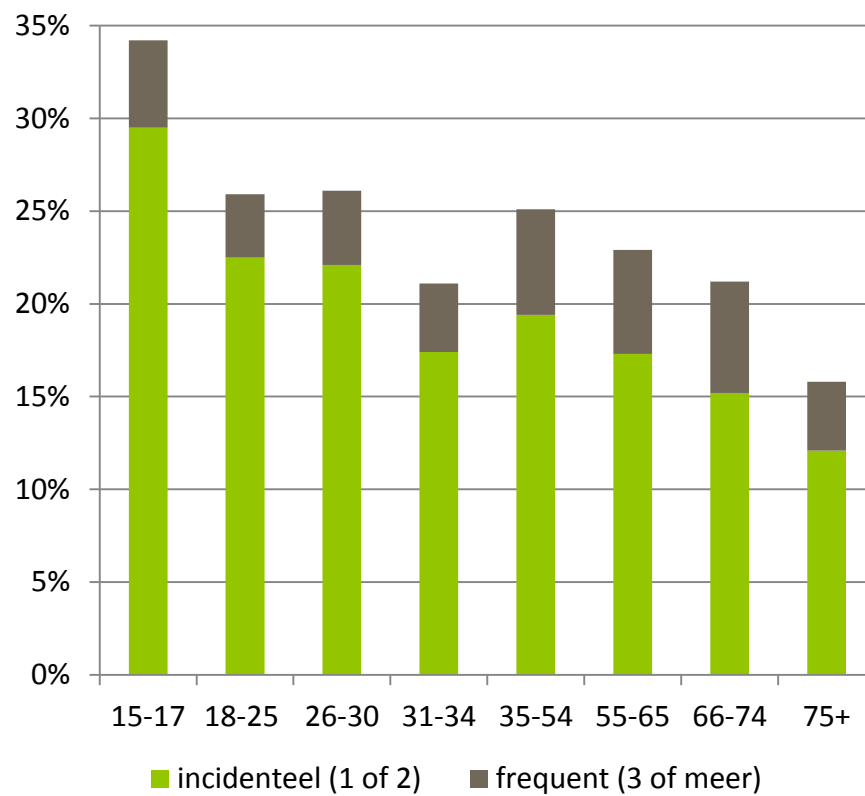
■ Incidentele participatie (1-2) ■ Frequente participatie (3+)

Musea en tentoonstellingen (2014)

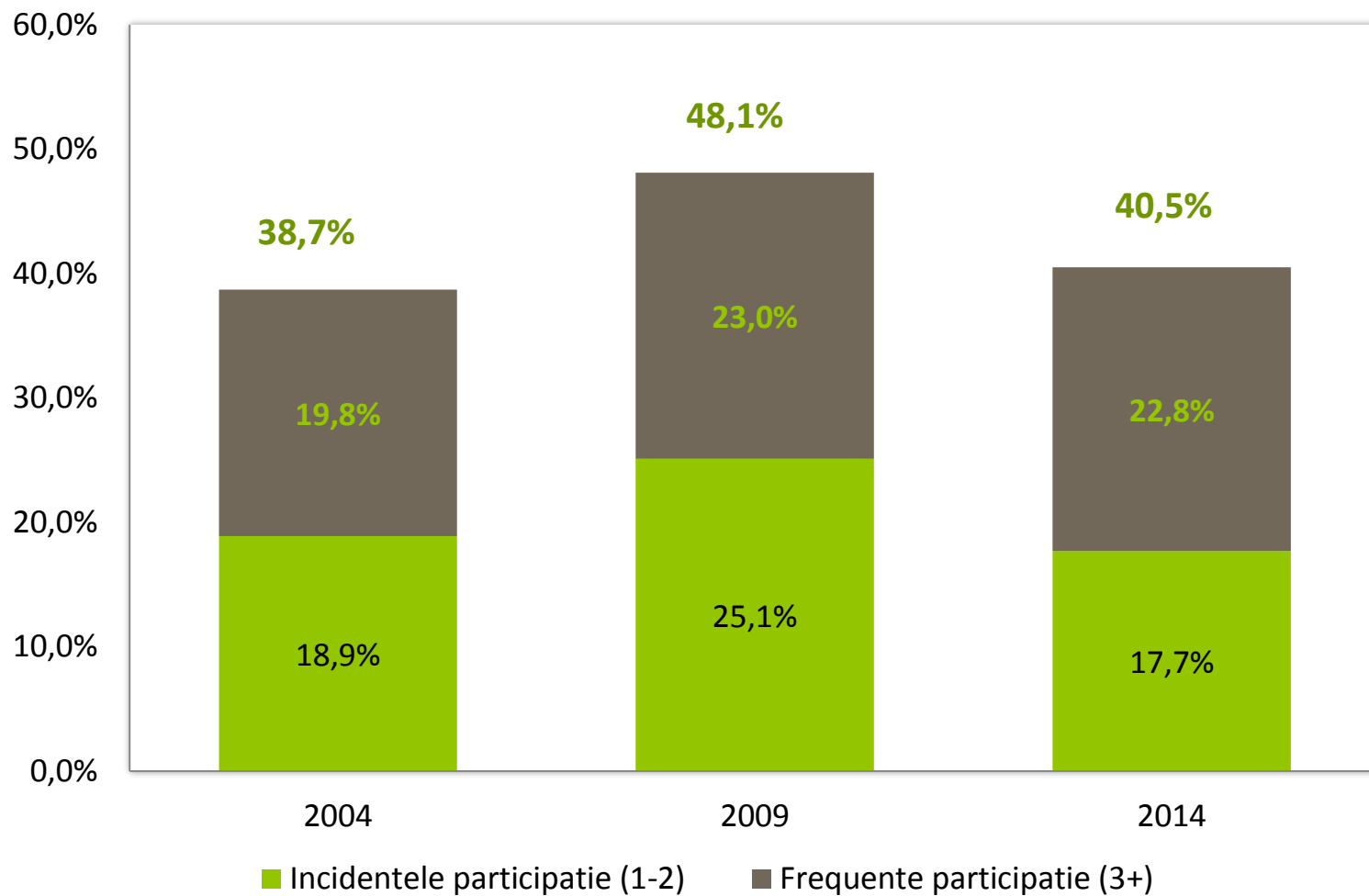
Kunstmusea

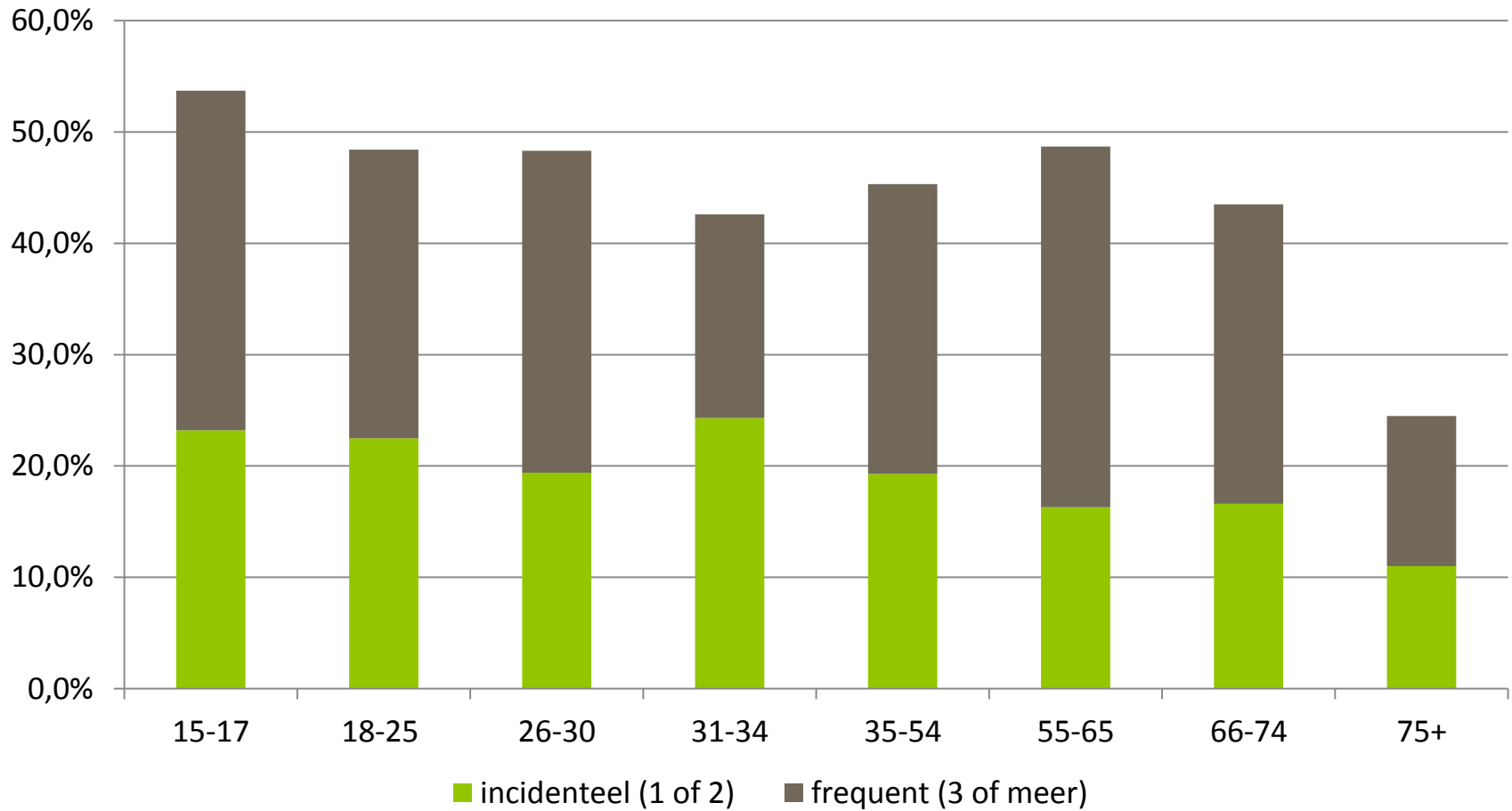
Andere

Erfgoed

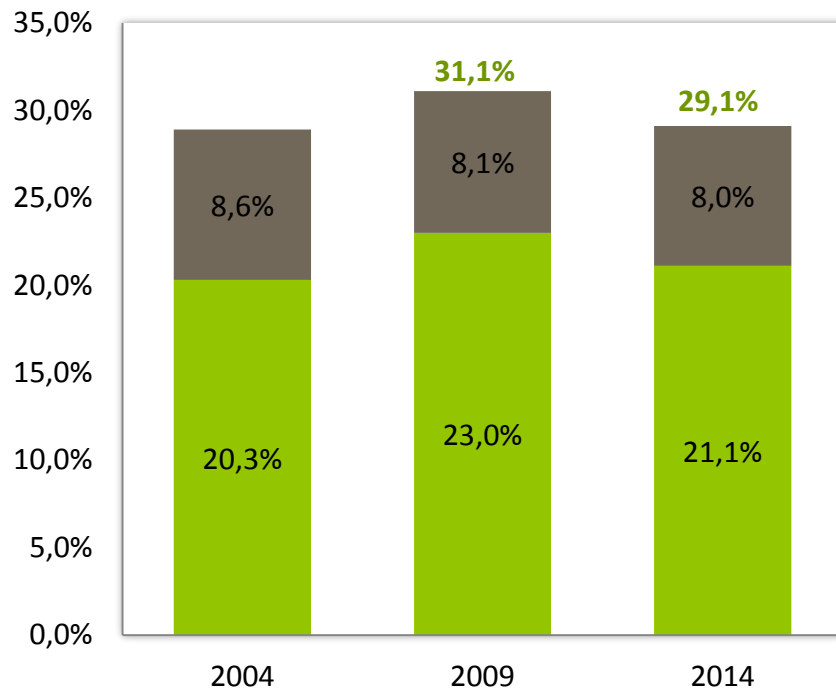

Erfgoed (2014)

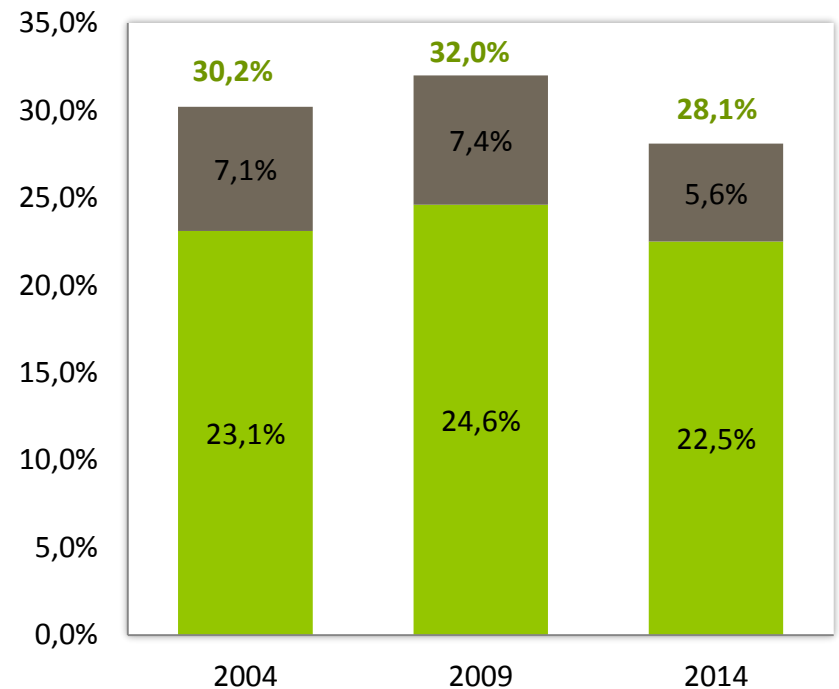
Podiumvoorstellingen

Type 1 (theater, dans)

■ Frequente participatie (3+)
■ Incidentele participatie (1-2)

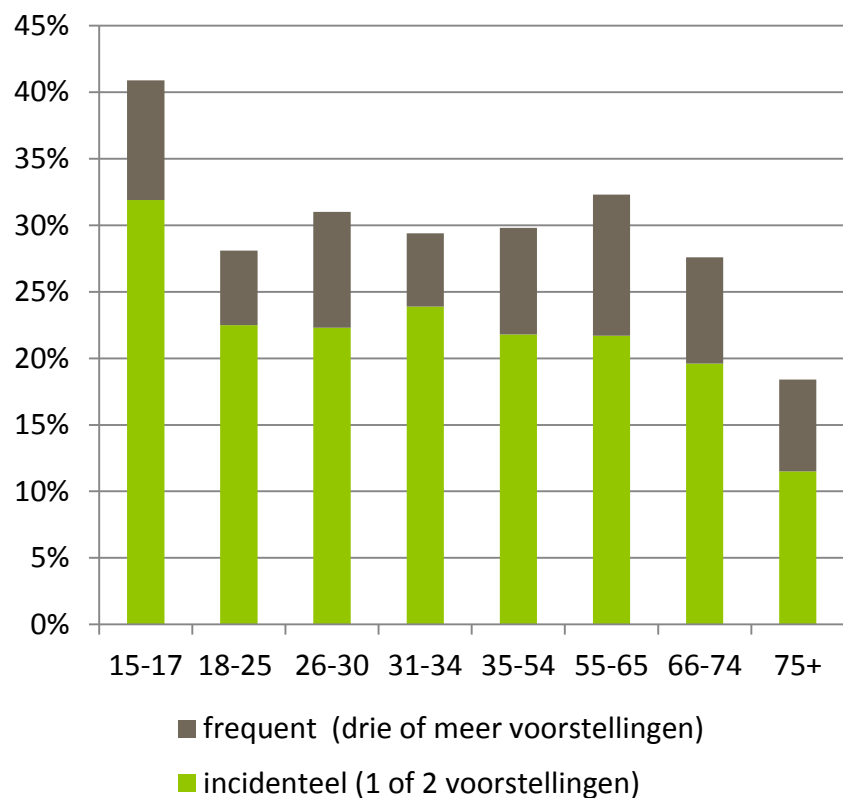
Type 2 (musical, show, circus, straattheater, comedy, ...)

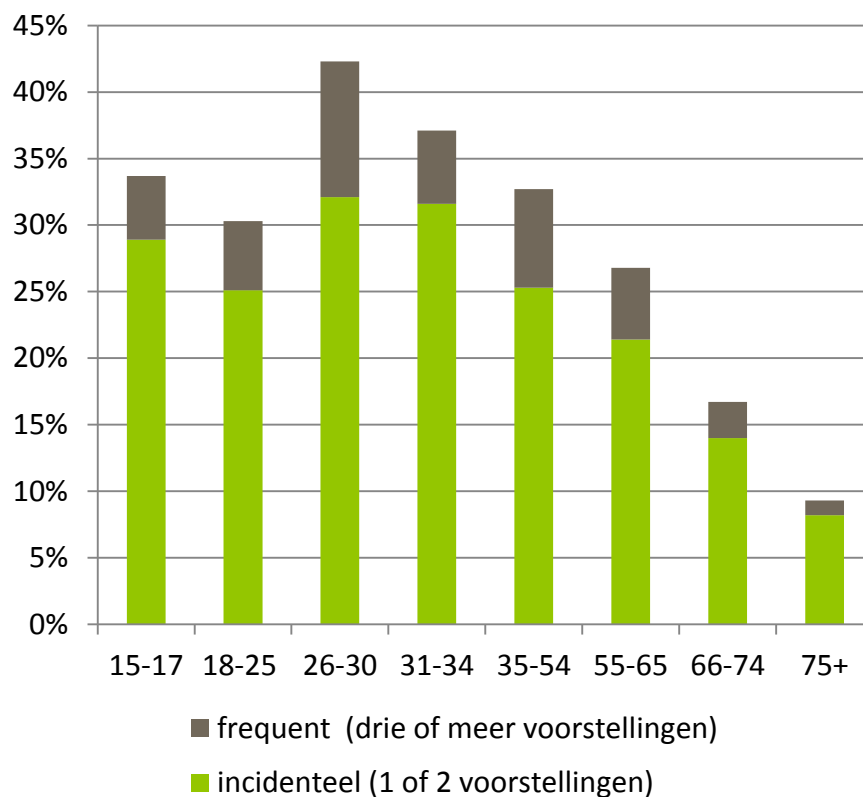
■ Frequente participatie (3+)
■ Incidentele participatie (1-2)

Podiumvoorstellingen (2014)

Type 1 (theater, dans)

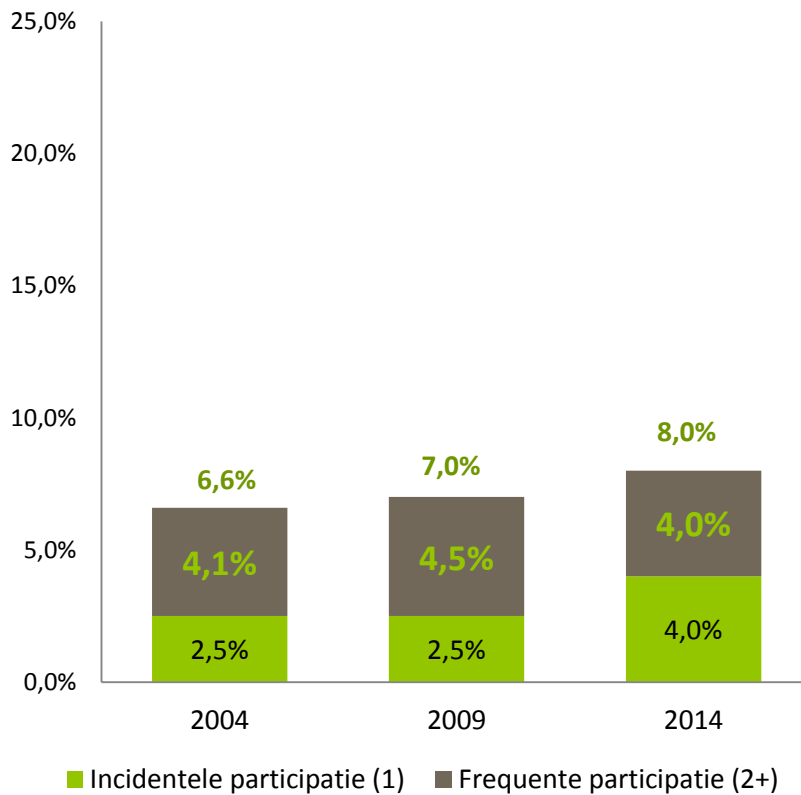

Type 2 (musical, show, circus, straattheater, comedy, ...)

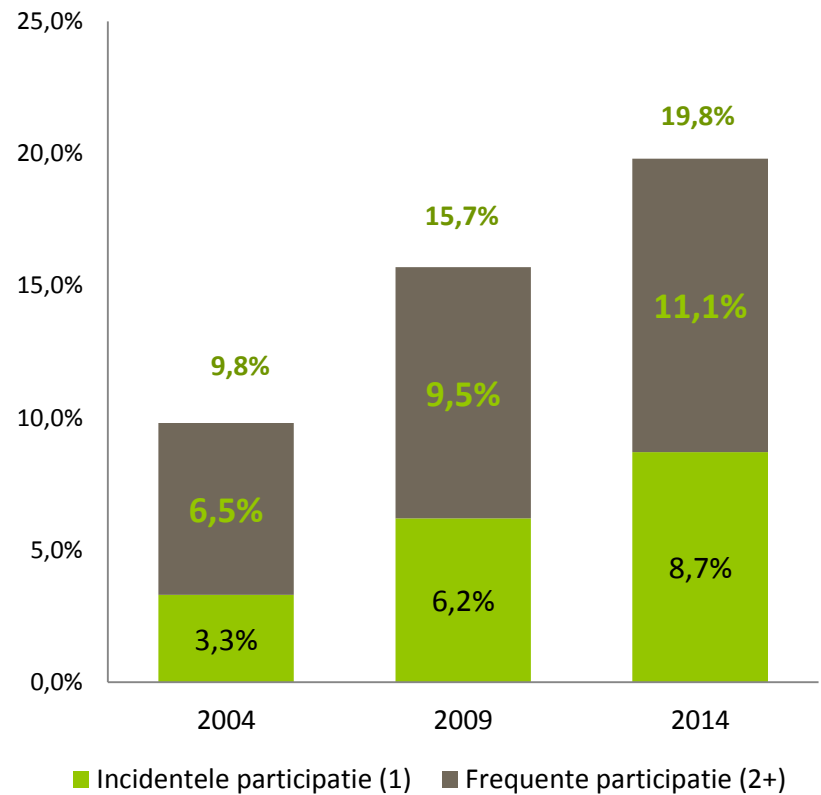

Concerten

Klassieke concerten

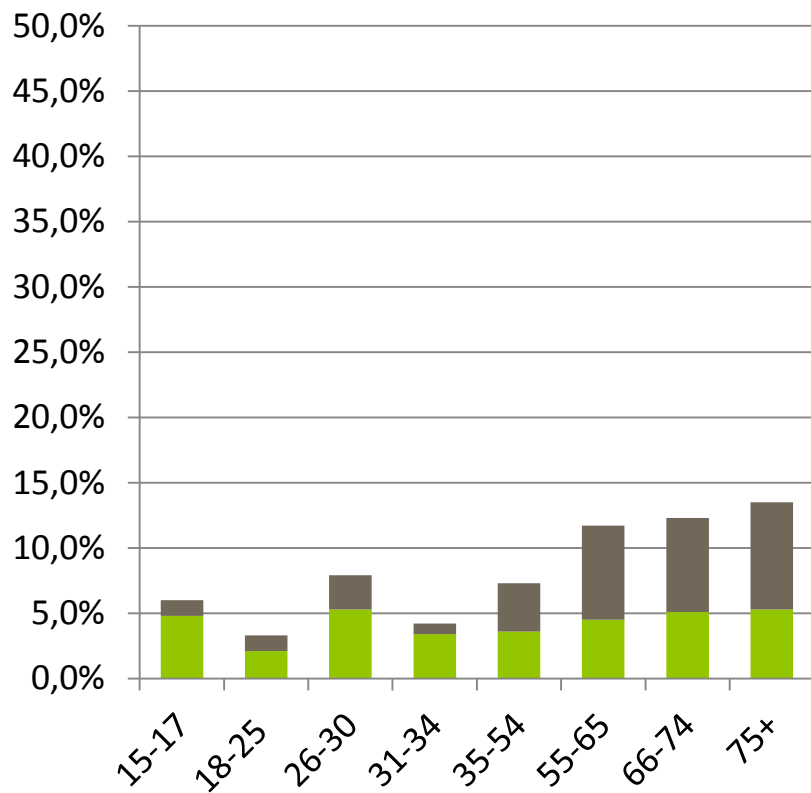

Niet-klassieke concerten

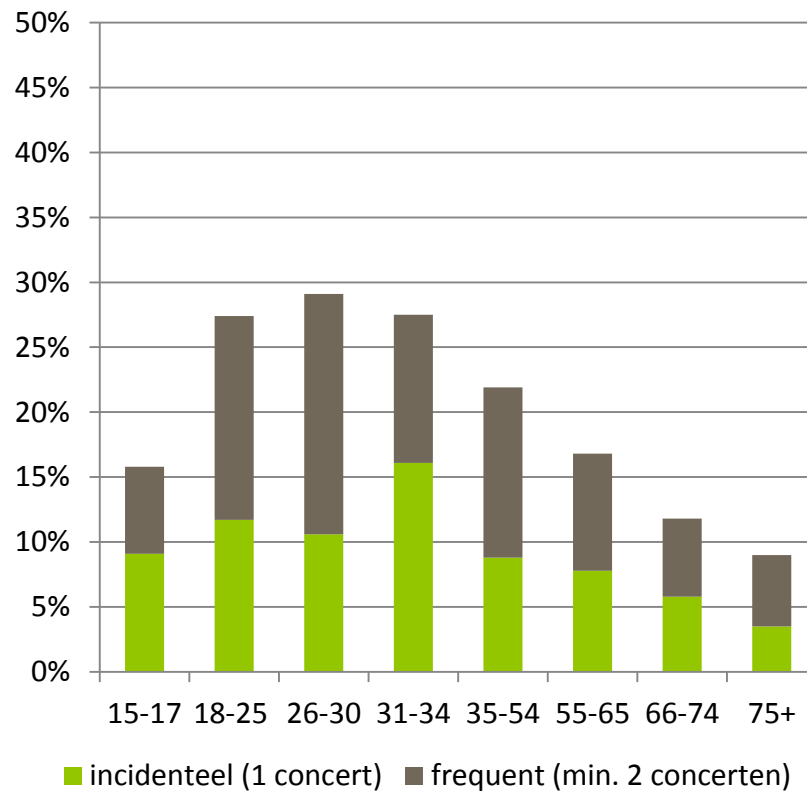

Concerten (2014)

Klassieke concerten

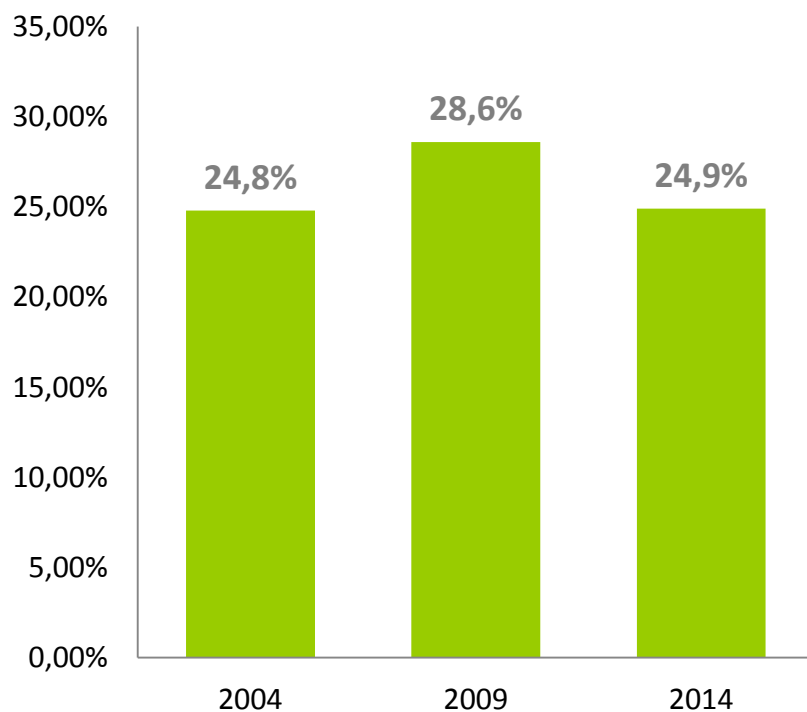

Niet-klassieke concerten

Amateurkunstbeoefening

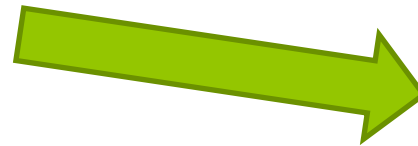
Minstens maandelijks

Amateurkunstbeoefening

- Dans
- Beeldexpressie

- Creatief Schrijven
- Zang

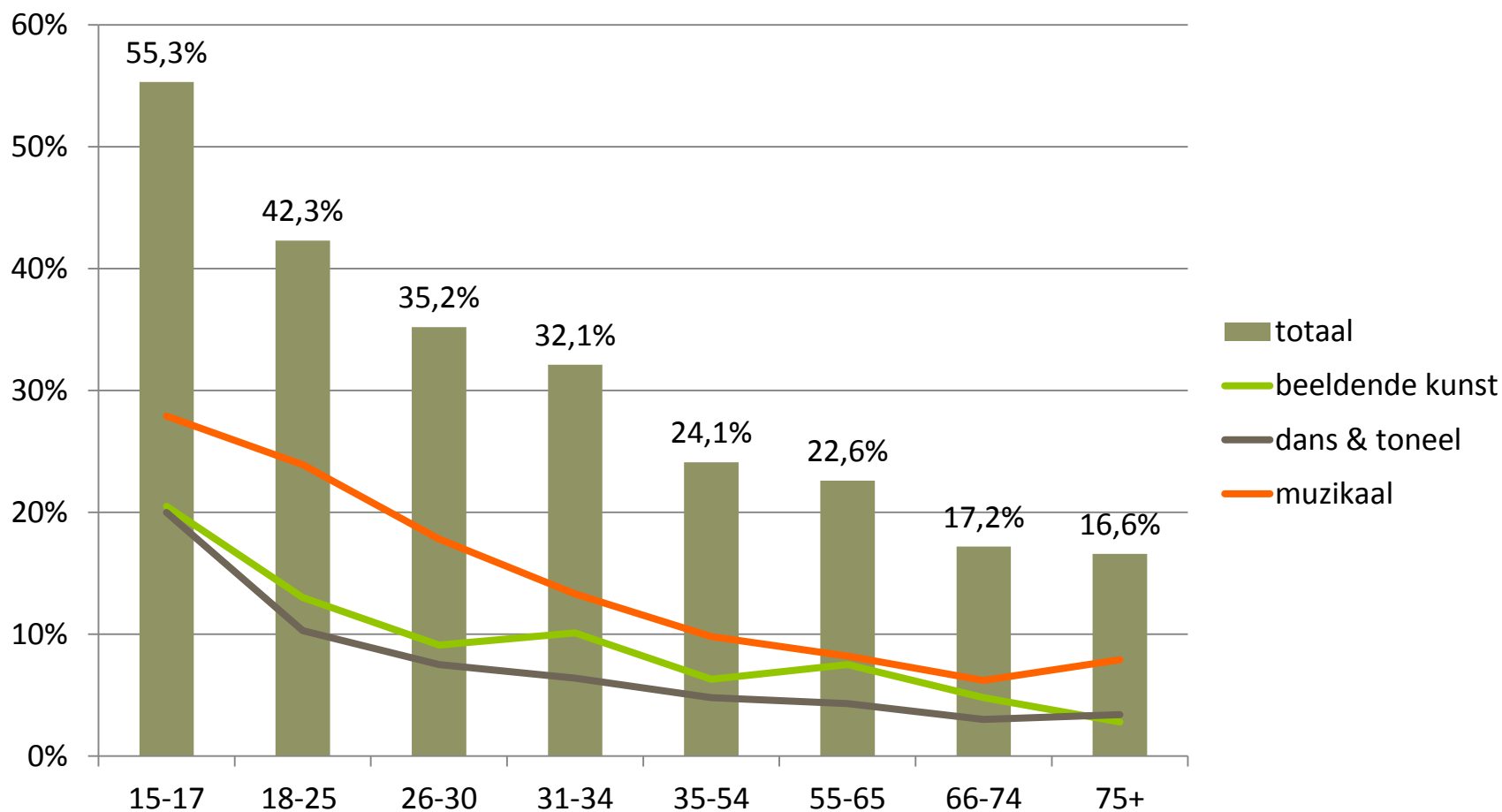

- Beeldhouwen
- Schilderen
- Toneel

- Muziekinstrument

Amateurkunstbeoefening (2014)

Trends (1)

- Duidelijke trends:
 - bioscoop: algemene daling + minder frequent, meer incidenteel
 - meest uitgesproken bij 15-25 en hoger opgeleiden
 - populaire podiumvoorstellingen: daling 2014
 - vooral bij jongeren en middenleeftijd, stabiel bij 65+
 - theater/dans: relatief stabiel
 - daling frequente deelname bij jongeren, ouderen iets meer
 - erfgoed: na piek 2009 in 2014 terug niveau 2004
 - alle leeftijden
 - kunstmusea: relatief stabiel, maar meer incidenteel i.p.v. frequent
 - alle leeftijden, meest uitgesproken bij hoger opgeleiden
 - andere musea: stijging + meer incidenteel
 - alle leeftijden

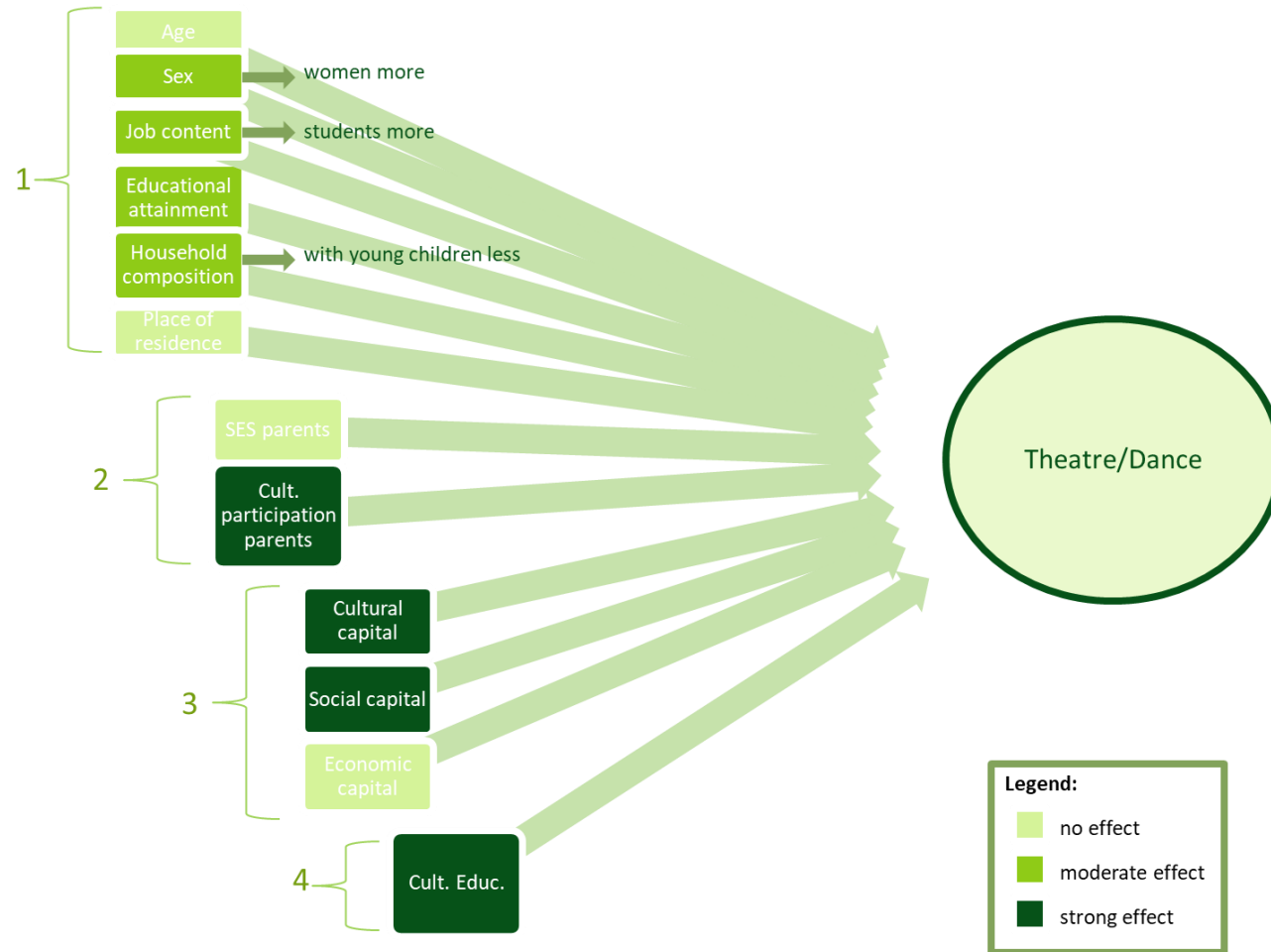
Trends (2)

- Duidelijke trends:
 - niet-klassieke concerten: beduidende stijging
 - alle leeftijden, meest uitgesproken bij hoger opgeleiden
 - klassieke concerten: stijging, vooral door incidentele deelname
 - meest uitgesproken bij 65+ en hoger opgeleiden (frequente deelname daalt bij jongere en middenleeftijden)
 - amateurkunstbeoefening: na piek 2009 in 2014 terug niveau 2004
 - patroon meest uitgesproken bij 15-25

Trends (3)

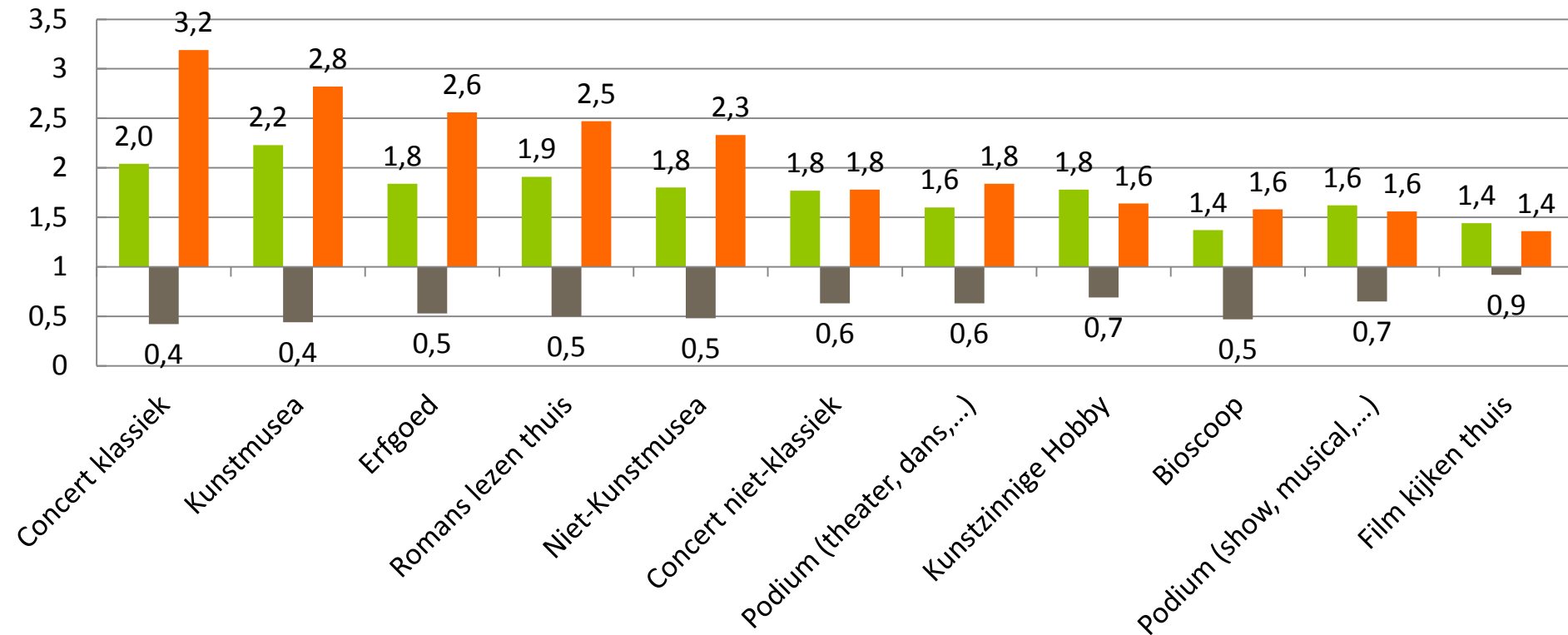
- diepgaander longitudinale analyses 2004-2014 :
 - duidelijke verschillen naar leeftijd (los van generatie):
 - op oudere leeftijd minder: bioscoop, populaire podiumvoorstellingen, niet-klassieke concerten
 - op oudere leeftijd meer: theater/dans, klassiek concert, kunstmusea en -tentoonstellingen, erfgoed
 - duidelijke verschillen naar generaties (los van leeftijd):
 - jongere generaties meer: bioscoop (1,3x)
 - jongere generaties minder: theater/dans (1,3x), kunstmusea (1,4x), klassiek concert (1,8x)
 - sociale kloof in cultuurparticipatie blijft onverminderd groot
 - onverminderd groot belang van cultureel klimaat in ouderlijk thuismilieu (ouders) en van onderwijs

Statistisch verklaringsmodel (illustratie)

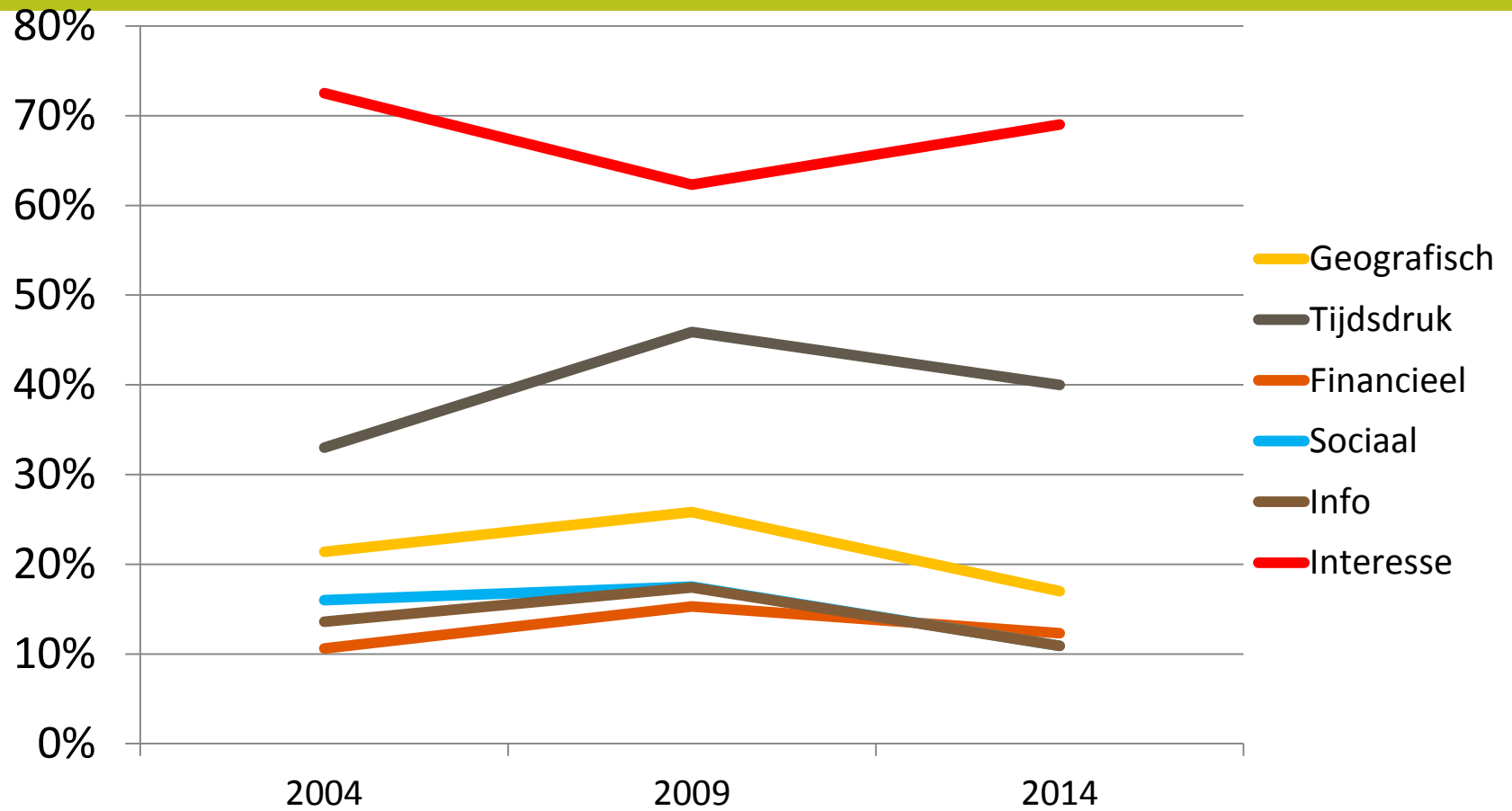

Beïnvloedende factoren

- Ouders participeren aan cultuur
- Geen diploma secundair onderwijs (ref. diploma secundair ond.)
- Diploma hoger onderwijs (ref. diploma secundair ond.)

Drempels

Meest gekozen drempels

- Musea
 - 47% “het interesseert me gewoon niet”
 - 37% “het aanbod interesseert me niet”
 - 32% “heeft er geen tijd voor”
- Theater/podiumkunsten
 - 38% “het interesseert me gewoon niet”
 - 35% “heeft er geen tijd voor”
 - 34% “blijft liever thuis”
- Concerten
 - 34% “het interesseert me gewoon niet”
 - 31% “blijft liever thuis”
 - 30% “heeft er geen tijd voor”

Wie kiest/koos welke drempel?

- Opleiding
 - Lager opgeleiden meer **interessedrempels** (hoger opgeleiden minder)
 - Hoger opgeleiden meer **tijdsdrukdrempels** (lager opgeleiden minder)
 - Lager opgeleiden minder **geografische en informatieve drempels**

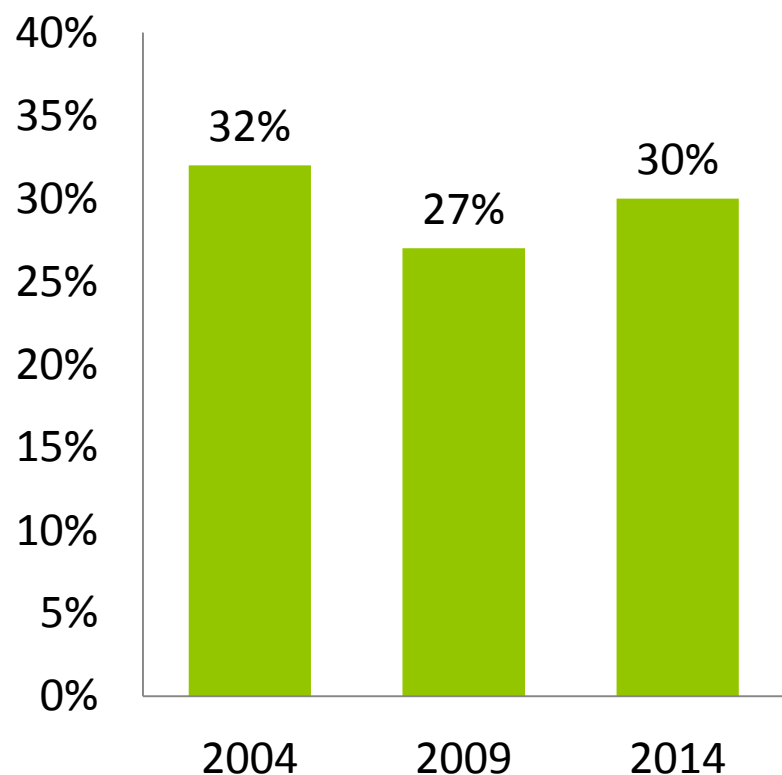

Bibliotheek
Cultuurcentra

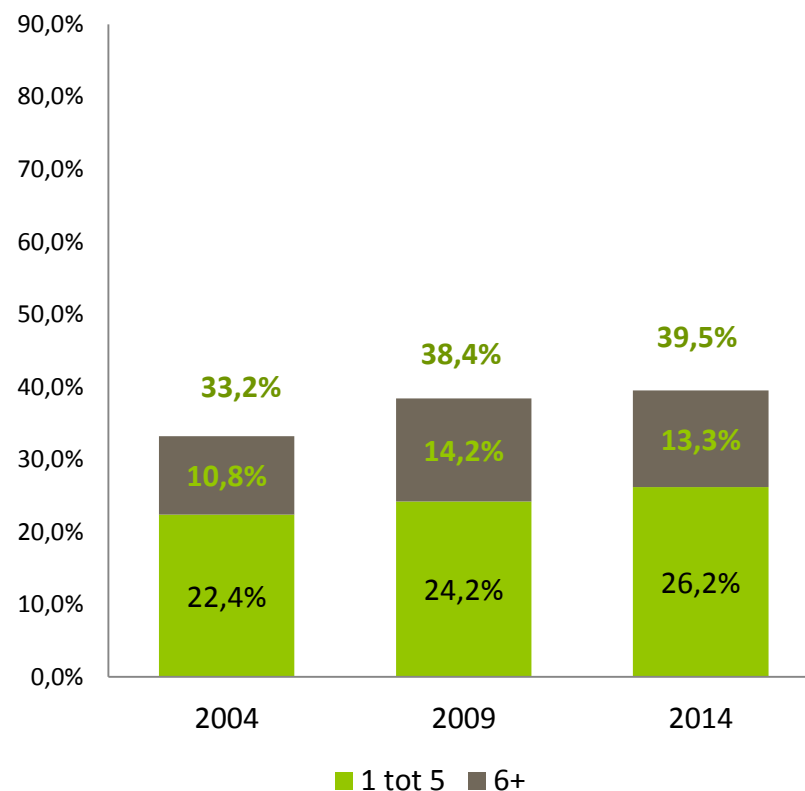
LOKAAL CULTUURBELEID

Bibliotheekbezoek & lezen

Bibliotheekbezoek

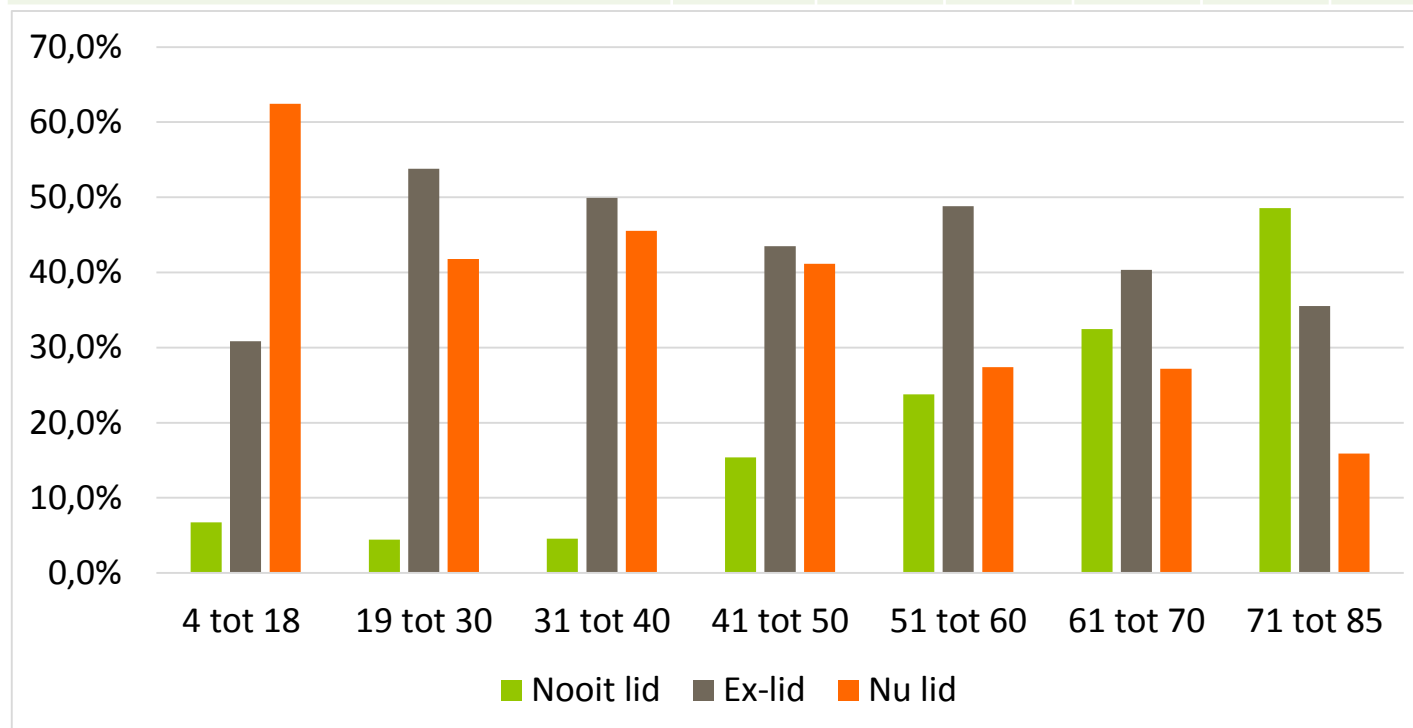

Lezen romans/poëzie

Bibliotheek (2014)

	0	1	2	3	4 - 6	6 +
Aantal bezoeken aan bibliotheek	69,7%	3,8%	4,9%	4,5%	9,9%	7%

Redenen om niet naar bib te gaan

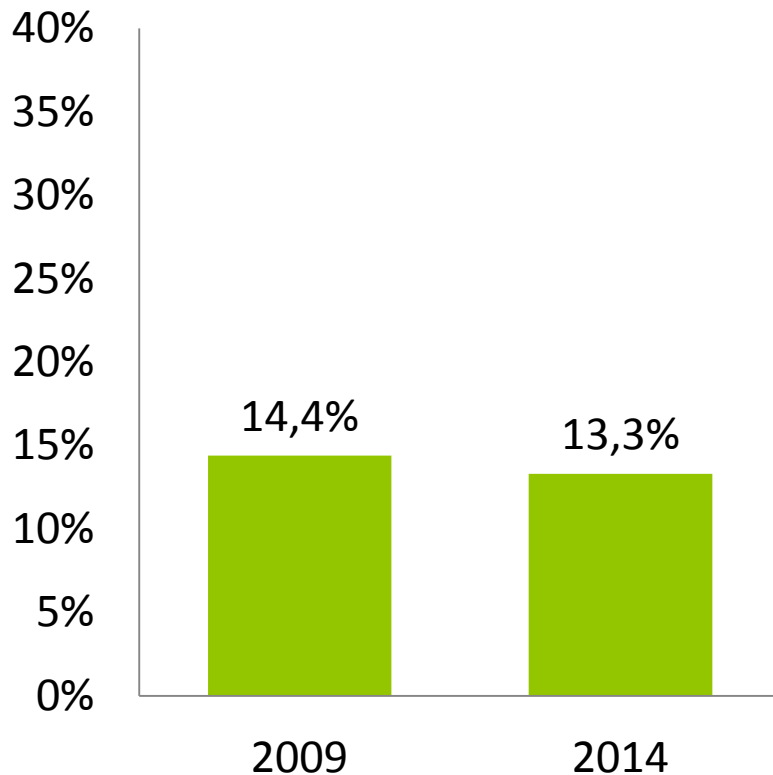
	%
Ik lees gewoon veel minder dan vroeger.	43,7
Ik vind nu alle informatie die ik nodig heb op het internet.	33,8
Ik heb er geen tijd meer voor.	31,4
Ik koop nu veel vaker boeken of cd's.	26,1
Sinds ik muziek en films via internet kan streamen of downloaden, ontleen ik geen cd's en dvd's meer.	11,9
Ik ging naar de bibliotheek voor mijn kinderen, maar die zijn nu te oud.	6,7
Sinds de komst van digitale boeken ("ebook"), ontleen ik geen papieren boeken meer.	5,5
Het aanbod van mijn plaatselijke bibliotheek spreekt mij niet aan.	5,4
Ik maakte vroeger gebruik van de computers in de bib, maar heb nu mijn eigen computer	4
Het lidgeld is te duur.	1,1
N	1724

Trends bibliotheekbezoek

- Verschillen naar opleidingsniveau nemen eerder toe dan af:
 - hoger opgeleiden zijn meer gaan participeren in 2014
 - de lager opgeleiden blijven achter

Cultuur- en gemeenschapscentra

Cultuur- en gemeenschapscentra

Trends

- 18-34: minder, 55+: meer
- lager opgeleiden minder, hoger opgeleiden meer

Rol gemeentekennmerken

- Participatie aan theater, dans en concerten is deels afhankelijk van de gemeente waar men woont
- Indicatoren van het cultureel aanbod in de gemeente verklaren voor een deel de participatieverschillen tussen gemeenten, maar verklaren ze niet volledig
- Bovendien opvallend is dat ook cultuurparticipatie thuis varieert over gemeenten. In (groot)stedelijke contexten wordt bv. meer naar muziek geluisterd en worden meer boeken gelezen. Verklaring: (groot)stedelijk profiel van bewoners.

**LIDMAATSCHAP VAN
VERENIGINGEN**

Actief en bestuurslidmaatschap verenigingen

Lidmaatschap verenigingen

	Organiserend lid	actief lid	passief lid	deelnemer, geen lid	vroeger lid geweest	nooit lid geweest
Sociale verenigingen	2,6	8,4	9,5	4,6	10,3	64,7
Doelgroepvereniging	1,4	6,7	2,6	1,0	6,0	82,2
Culturele vereniging	0,4	3,4	3,1	1,4	4,7	86,9
Lokale & bestuursvereniging	4,4	7,3	8,5	4,8	13,4	61,7
Ontspanningsvereniging	3,8	12,5	1,8	2,3	22,9	56,7
Sportvereniging	4,5	22,7	2,0	2,0	30,2	38,6

Lidmaatschap verenigingen

	2004	2009	2014
aantal actieve en bestuurslidmaatschappen obv lijst verenigingen	59,0%	58,6%	54,9%
sportvereniging	27,0%	28,1%	27,3%
hobbyclub of groep	6,8%	6,9%	8,2%
vereniging voor (amateur-)kunstbeoefening	5,4%	8,3%	6,6%
vereniging die gehandicapten, bejaarden, ... helpen	6,9%	5,3%	5,1%
vereniging voor gepensioneerden	7,9%	5,7%	5,1%
wijk- of buurtcomité	3,1%	5,8%	4,7%
vrouwenvereniging	7,3%	4,9%	3,9%
jongerenorganisatie	3,7%	4,9%	3,7%
groepering verbonden aan plaatselijk café	3,7%	4,0%	3,3%
religieuze of levensbeschouwelijke vereniging	2,4%	2,8%	2,8%
natuur- of dierenrechtenvereniging	6,1%	2,9%	2,3%
oudercomité	2,1%	3,1%	1,9%
derde wereldorganisatie en mensenrechtenvereniging	3,5%	2,2%	1,8%
specifieke doelgroepvereniging	1,4%	2,1%	1,7%
cultuurfonds	3,7%	1,5%	1,4%
erfgoedvereniging, heemkundige kring, gidsenkring, erfgoedzorg'	2,3%	1,0%	1,2%
jeugdhuis, jeugdclub of speelpleinwerking	2,8%	3,2%	1,0%

Lidmaatschap verenigingen

- Jongeren en lager opgeleiden zijn minder vaak lid van verenigingen in 2014 dan in 2004, bij hoger opgeleiden en 55+ eerder stabiel
- Hogeropgeleiden zijn vaker lid van homogeen samengestelde verenigingen met vooral hogeropgeleiden
- Percepties stemmen niet overeen met realiteit:
 - Leden percipiëren een vrij heterogene samenstelling naar onderwijsniveau binnen de voor hen belangrijkste vereniging, terwijl er wel degelijk sprake is van een gesegregeerd verenigingslandschap.

ONLINE INFORMEREN OVER CULTUUR

ONLINE VERWERVEN VAN CULTUURPRODUCTEN

ONLINE CREATIE VAN EIGEN (CULTURELE) CONTENT

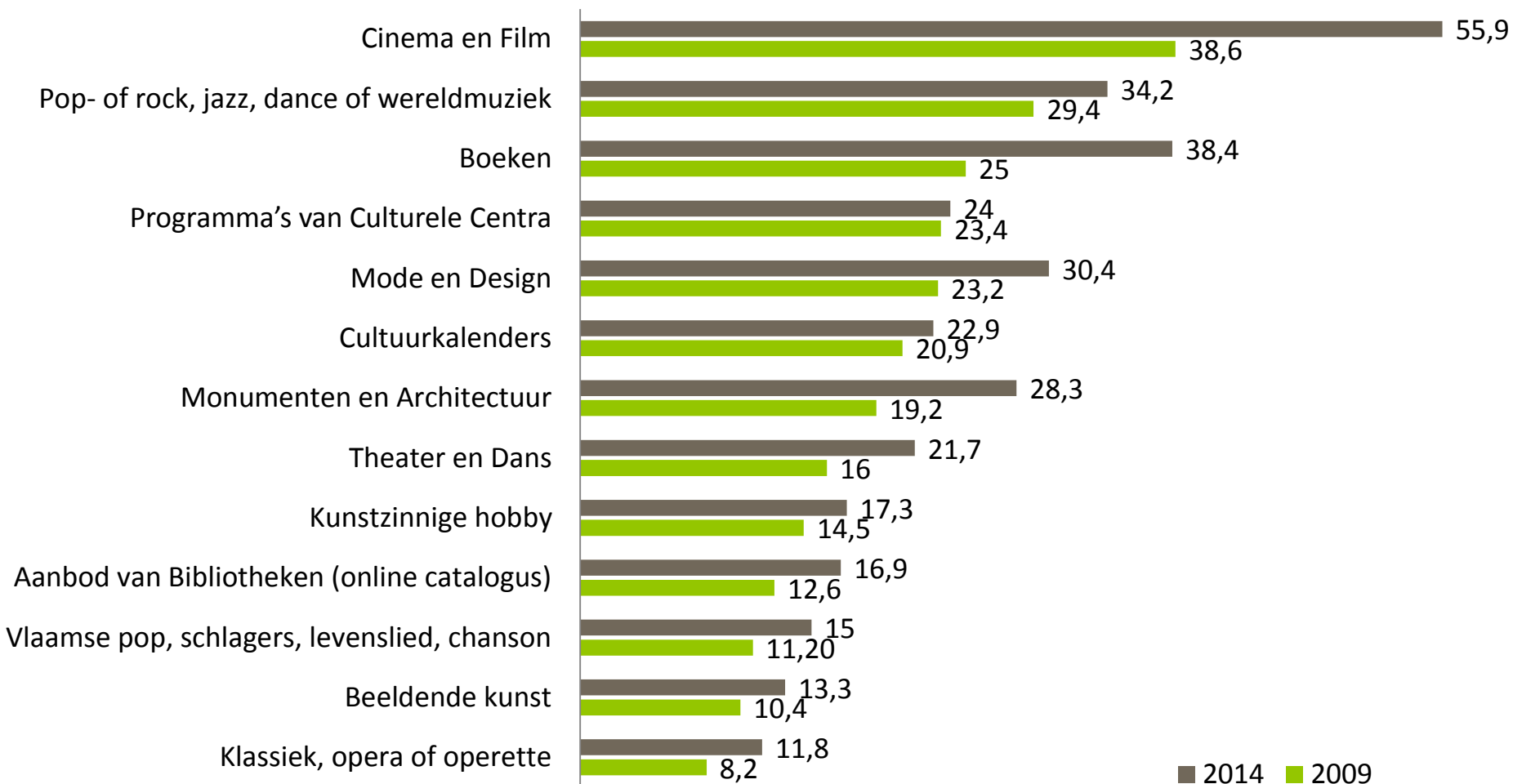
SCHERMGEBRUIK VOOR CULTUUR

E-CULTUUR & DIGITALISERING

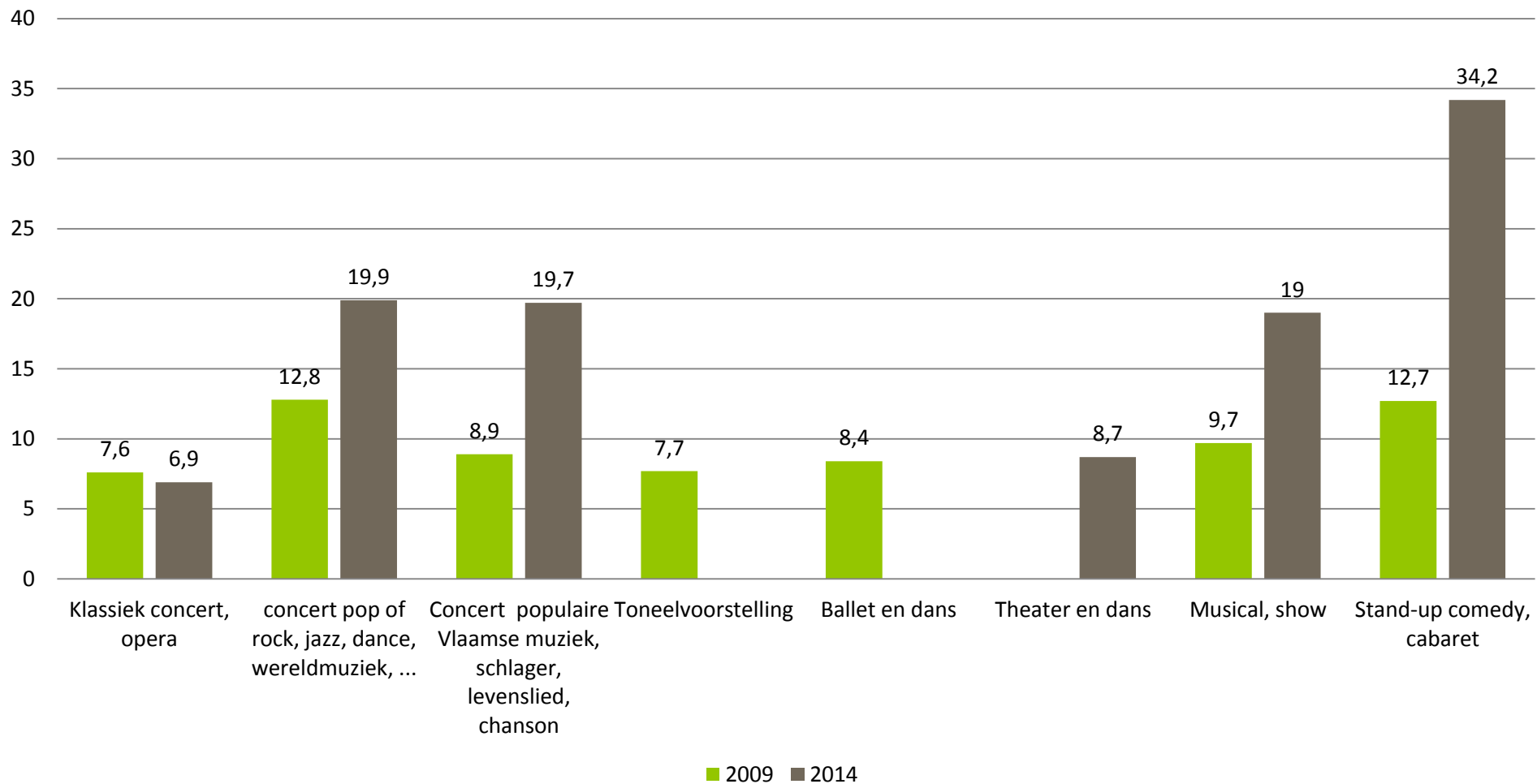
E-cultuur: Algemene bevindingen

- Televisie en radio blijven veruit de belangrijkste plaats innemen in het media- en nieuwsrepertoire van Vlamingen, ook bij jongeren.
- Wel worden mediarepertoires ‘voller’. Vooral bij jongere generaties komen naast televisie en radio ook tablets, smartphones en computers.
- Sterke toename in het aantal respondenten dat het internet gebruikte als kanaal
 - om zich te informeren over cultuur
 - voor het verwerven van cultuurproducten
 - als instrument voor cultuurbeleving
 - voor de creatie van eigen – al dan niet – culturele content,
- Ook sterke stijging in het gebruik van mobiele apparaten voor het beleven van cultuur

% internetgebruikers dat informatie opzoekt over

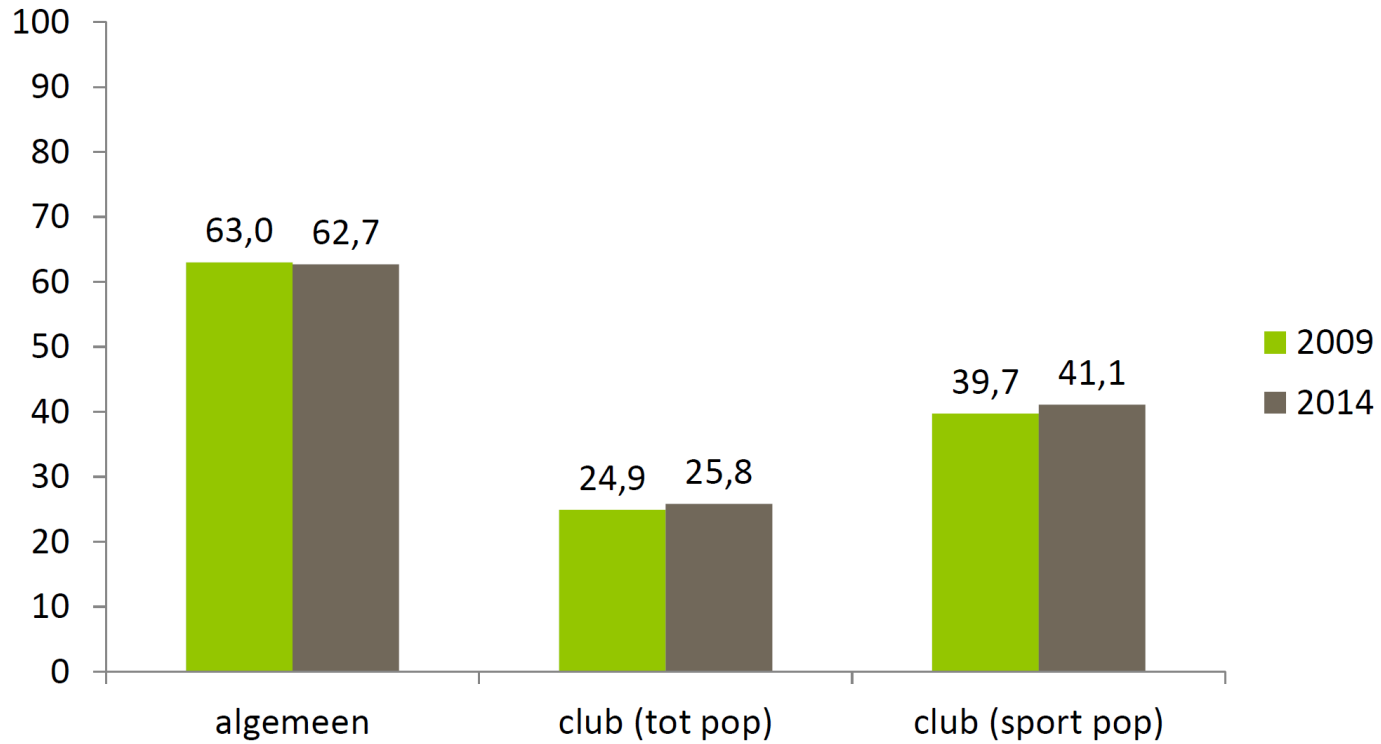
Schermgebruik voor cultuur

SPORT

Sport

Sport

- sterke sociale verschillen:
 - mannen meer
 - jongeren meer
 - hoger opgeleiden meer
 - invloed ouders
 - + sociale kloof blijft onverminderd
- clubparticipatie bij jongeren stijgt:
op 18 jaar: 60%

Sport

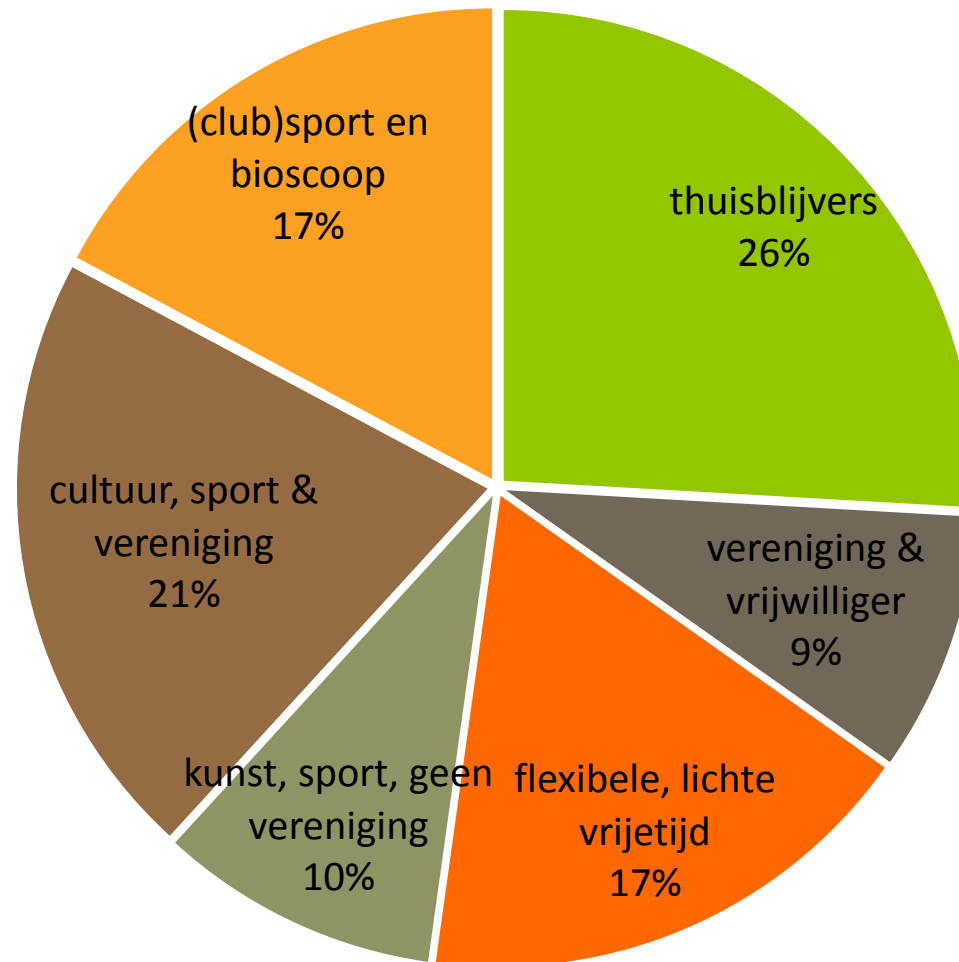
	Totaal		Mannen		Vrouwen	
1	Recreatief fietsen	25,9	Recreatief fietsen	29,0	Wandelsport	24,7
2	Wandelsport	21,9	Wandelsport	19,3	Recreatief fietsen	22,3
3	Loopsport	20,0	Loopsport	19,3	Loopsport	20,8
4	Fitness	16,4	Voetbal	17,1	Fitness	17,7
5	Recreatief zwemmen	11,8	Fitness	15,1	Recreatief zwemmen	15,8

	15-34j		35-54j		55-86j	
1	Loopsport	26,1	Loopsport	26,4	Wandelsport	47,1
2	Fitness	23,7	Recreatief fietsen	25,4	Recreatief fietsen	43,9
3	Voetbal	19,2	Wandelsport	18,1	Recreatief zwemmen	9,5
4	Recreatief zwemmen	14,3	Fitness	15,6	Fitness	8,7
5	Recreatief fietsen	10,6	Recreatief zwemmen	11,2	Wielertoerisme	7,1

DE VRIJETIJD SAGENDA

Vrijetijdsclusters (cultuur, sport, verenigingen)

Verband tussen participatiedomeinen

% van de categorieën vermeld in de rijen dat participeert aan een activiteit vermeld in de kolommen

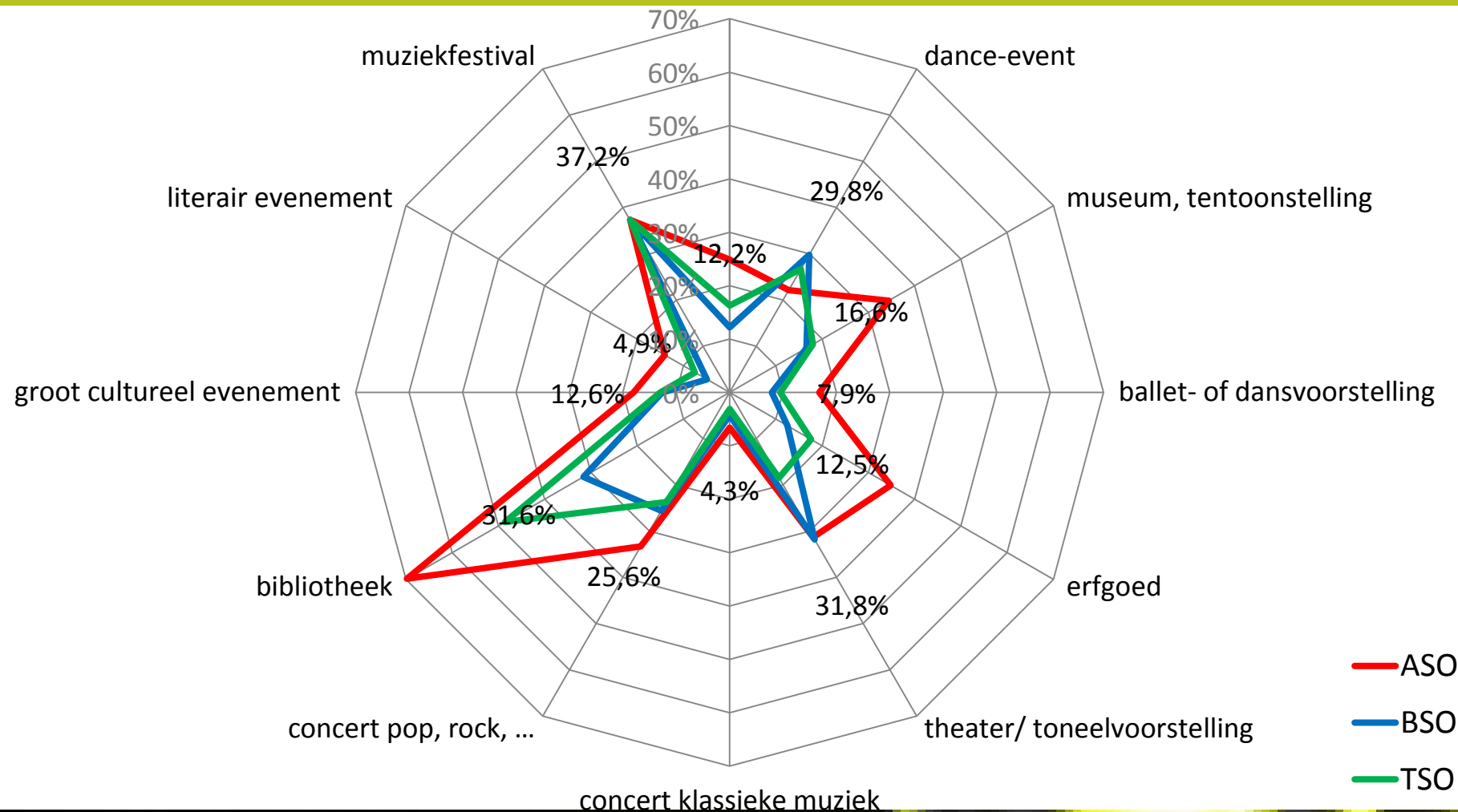
		Sport- beoefening	Cultuur- participatie	Actief lid v/e vereniging
Sportbeoefening	Nee	--	62,4%	39,0%
	Ja	--	89,3%	67,3%
Cultuurparticipatie	Nee	32,3%	--	36,8%
	Ja	70,6%	--	61,9%
Actief lidmaatschap vereniging	Nee	47,3%	69,7%	--
	Ja	74,3%	86,5%	--
Totaal		62,6%	79,3%	56,7%

FOCUS OP JONGEREN

Blik op de toekomst: jongeren

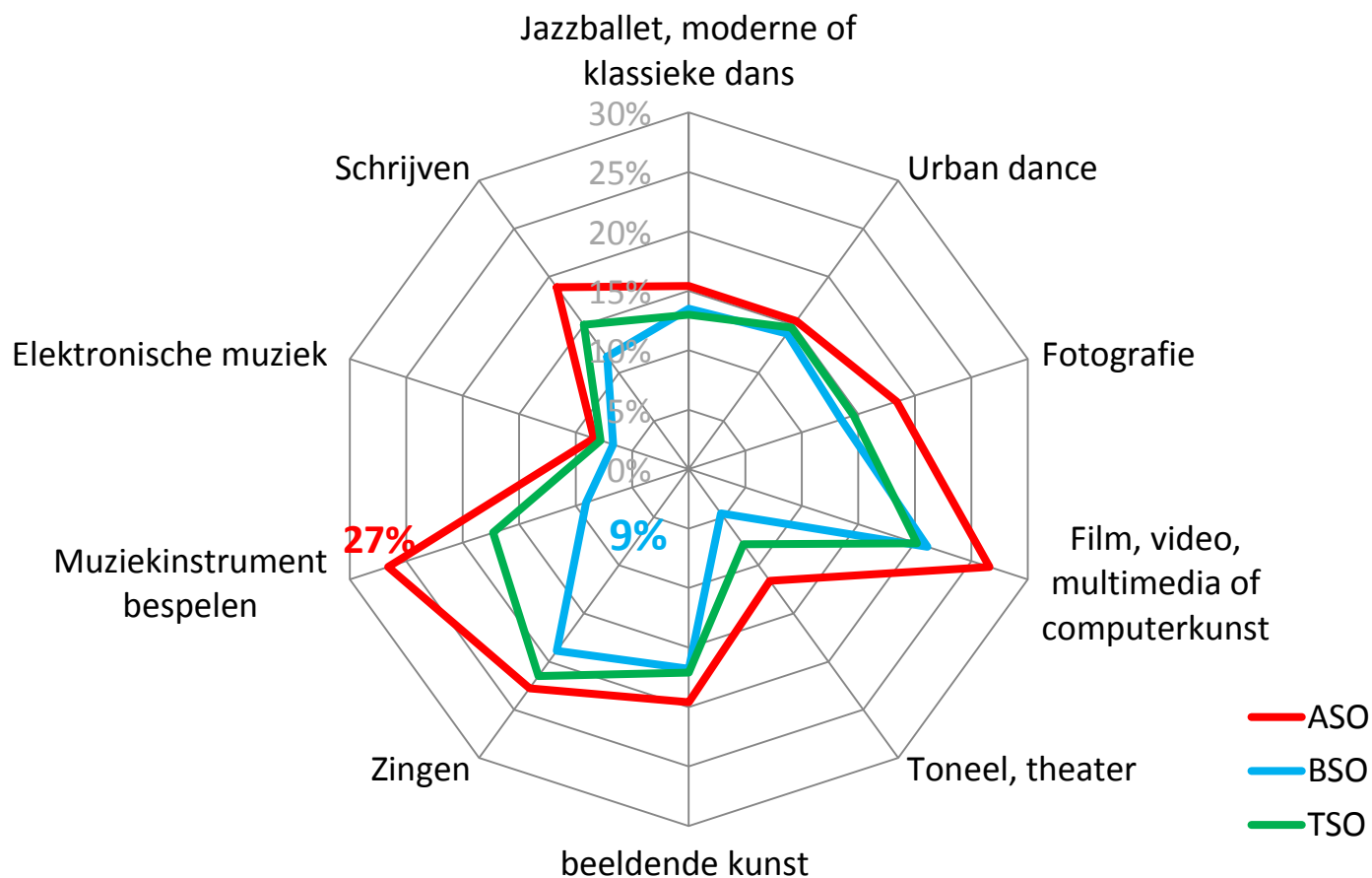
comedy-voorstelling

— ASO
— BSO
— TSO

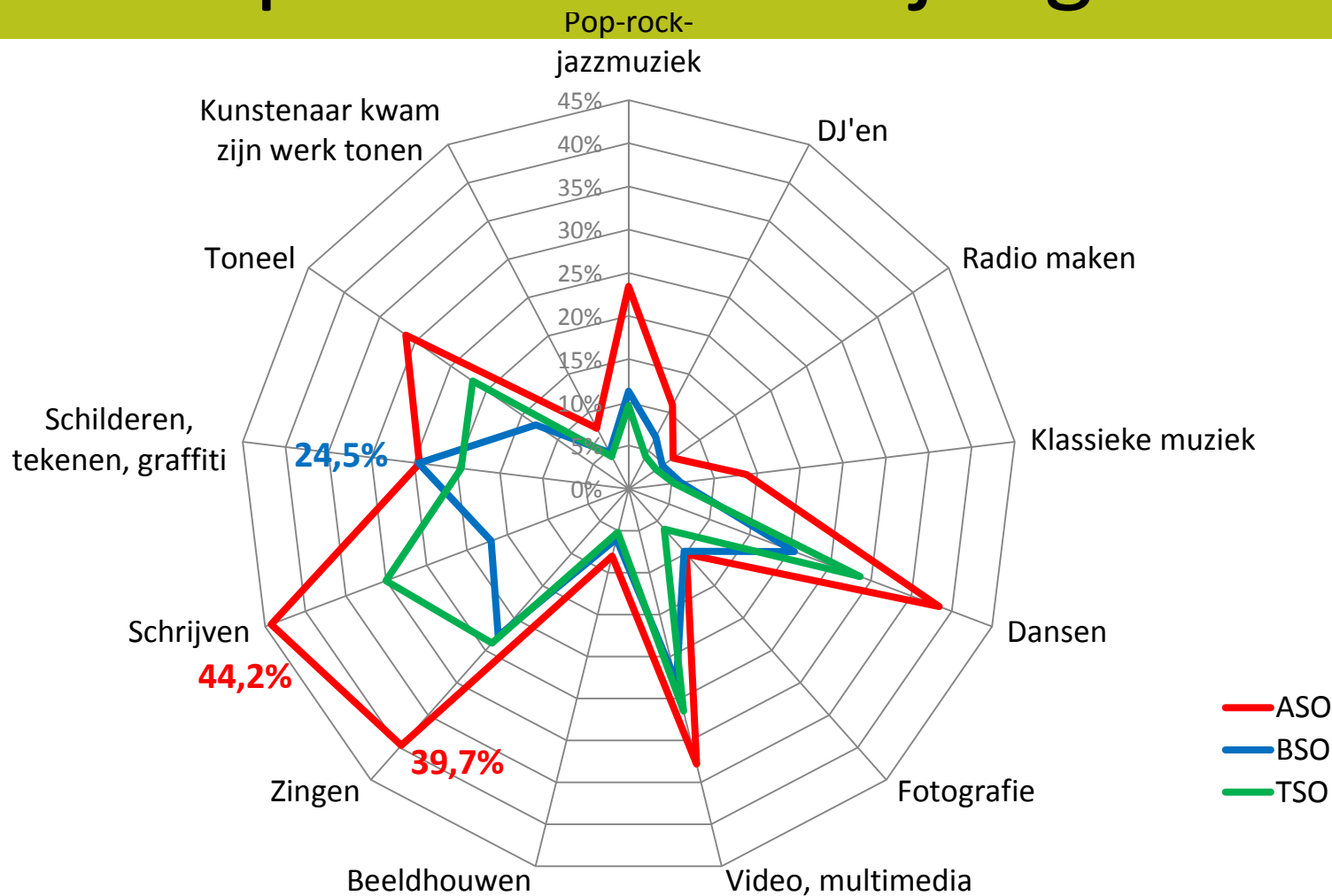
Receptieve cultuurparticipatie vrije tijd: % leerlingen dat voorbij zes maanden culturele activiteit gedaan heeft

Blik op de toekomst: jongeren

Actieve cultuurparticipatie vrije tijd: % leerlingen dat voorbije zes maanden culturele activiteit gedaan heeft

Blik op de toekomst: jongeren

Aanbod actieve cultuurparticipatie op school (2e en 3e graad): % leerlingen dat aangeeft dat culturele activiteit wordt georganiseerd

Blik op de toekomst: jongeren worden ouder

- levenslang blijvend participatieverhogend effect van:
 - meekrijgen cultuureducatie in secundair onderwijs (mogelijk ook in basisonderwijs)
 - volgen van DKO (mogelijk ook van informele verbanden)
 - hoger opleidingsniveau, met sterker effect voor sociaal-culturele richtingen dan economisch-technische richtingen
 - komen uit cultuurrijk gezin
- > mogelijk belang van interacties, bv. schoolmilieu kan (deels) compenseren voor thuismilieu

rol leerkrachten

- naast ouders zijn leerkrachten belangrijke stimulans voor participatie
- maar: cultuureducatieve initiatieven op school zijn vaak particuliere initiatieven van individuele leerkrachten, niet ingebed in schoolcultuur en –beleid
- niet alle initiatieven resorteren in even groot effect:
 - kleinst: kunstenaar op school en/of geen omkadering
 - grootst: leerlingen actief laten deelnemen door zelf creatief aan de slag te gaan
- leerkrachten vinden vaak niet de aansluiting met het lokale cultuureducatieve aanbod

Jongeren, naar etnische herkomst

	België (ref.)	Westerse landen	Turkije, Marokko en Midden- Oosten	Andere
Een discotheek bezoeken	41,3%	50,3%	28,7%	42,5%
Een comedy-voorstelling bijwonen	18,8%	15,6%	17,5%	13,4%
Naar de bioscoop gaan	88,3%	83,7%	86,4%	83,5%
Een dance-event bijwonen (bv. I love techno)	23,4%	27,2%	12,0%	20,5%
Een museum, tentoonstelling of galerij bezoeken	26,8%	25,8%	20,2%	26,1%
Een ballet- of dansvoorstelling bijwonen	14,8%	11,2%	6,2%	10,3%
Bezienswaardige gebouwen of monumenten, archeologische sites bezoeken	25,1%	23,1%	12,1%	20,2%
Een theater- of toneelvoorstelling bijwonen	24,3%	18,8%	18,0%	19,2%
Naar een concert van klassieke muziek of opera gaan	6,0%	5,3%	7,8%	7,8%
Naar een optreden/concert van popmuziek, rock, folk, wereldmuziek, dance, jazz of blues gaan	28,7%	30,3%	20,7%	26,4%
Een bibliotheek bezoeken	55,7%	44,8%	58,8%	60,9%
Een groot cultureel evenement bijwonen (bv. Zomer van Antwerpen, Lichtfestival in Gent)	18,9%	17,1%	11,7%	15,7%
Een literair evenement bijwonen (bv. Boekenbeurs, Saint-Amour)	12,1%	7,1%	6,6%	7,7%

	België (ref.)	Westerse landen	Turkije, Marokko en Midden oosten	Andere landen (Oost-Europa, Azië, ...)
Dansen zoals jazzballet, moderne dans, klassieke dans of volksdans	15,2	15,1	11,7	17,4
Urban dance (bv. hip hop, breakdance, r&b, ...)	15,1	16,8	15,5	19,8
Fotografie	16,8	16,9	11,7	16,7
Audiovisuele kunsten (film, video, multimedia of computerkunst)	23,2	23	18,5	26,6
Toneel, theater	9,6	8	9,6	9,4
Tekenen, schilderen of beeldende kunst	21,5	23	17,4	24,3
Zingen	21,8	23,4	23,4	27,8
Muziekinstrument bespelen	22,4	21,6	13,1	21,4
Elektronische muziek	8,4	8,5	5,6	6
Schrijven (bloggen, poëzie, verhalen, songteksten, ...)	16	17,7	16,4	16,4

- verschillen naar diverse groepen hangen niet zozeer samen met etniciteit op zich, maar wel met:
 - onderwijsvorm (ASO, TSO, BSO, KSO)
 - opleidingsniveau ouders
 - participatie van ouders (vooral moeder)

So what?

- Cultuurparticipatie blijft in Vlaanderen stabiel op relatief hoog niveau, maar dat komt deels door de vergrijzing. Jongere generaties vinden (veel) minder aansluiting bij klassieke kunsten en cultuur. In toekomst kan afkalving publiek verwacht worden.
- Sociale kloof blijft onverminderd en in culturele instellingen zoals bibliotheken en cultuurcentra worden sociale verschillen in recente jaren nog groter.
- Initiatieven voor cultuureducatie in scholen en extra-curriculair (formeel en informeel) aanbod bereiken vooral die groepen die al veel participeren en versterken deels de aanwezige ongelijkheid.

So what?

- Maar: ouders, school, leerkrachten en (in)formeel cultuureducatief aanbod kunnen hefboven zijn naar de toekomst.
- Daarnaast: nieuwe ict-gemedieerde vormen van participatie die nu nog grotendeels langs dezelfde sociale scheidingslijnen opereren als die voor het klassieke aanbod kunnen mogelijk hefboven worden om andere groepen te bereiken.
- Bovendien: mogelijkheid tot actief benutten trend van evenementialisering en door snijden grenzen tussen vrijetijdsdomeinen.

John Lievens

VAKGROEP SOCIOLOGIE

E John.Lievens@ugent.be

www.ugent.be

Ghent University

@ugent

Ghent University

Toelichting interactief gedeelte

- Werktafels per kleur
- Kleine dialooggroep + tafelbegeleider
- 50-tal minuten
- Tafeloefening: drieluik
 - Reflectie gastlezing
 - Stel dat u het college van burgemeester en schepenen bent...
 - Accenten nieuwe fusiestad...

Korte vragenronde

